Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...птэмнай 1921 оной ...абриин 21-һээ гарана | № 115 (13604) | 1974 оной майн 19, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ болон ВЦСПС-тэ

1974 оной апрелиин 20-до бүхэсоюзна коммунис субботник боложо, 138 миллион үлүүтэй зон тэрээндэ хабаадаһан байна. Совет хүнүүд энэ үдэр промышленность ба хүдөө ажахыда, барилга дээрэ, транспортда, арадай ажахын бусад һалбаринуудта, тэрэшэлэн городууд болон хүдөө тосхонуудые болбосон болгохын тула шэн зоригтойгоор ажаллаа. Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, бүхы дээрээ 200 миллион үлүүтэй түхэриг ороод, Табан жэлэй фондодо дамжуулагдаа. 683 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Гайхамшагта заншал, сүлөөтэ ажалай һайндэр бологшо бүхэсоюзна субботник хадаа совет арадай ушар ёһо һайн мэдэдэгэй ба патриотизмын. Ленинэй захяа заабаринуудта хододоо үнэн байдагай, Коммунис партиия тойрожо нягтаар жагсанхай байһанай, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиндхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэжэ ажалшадай шууд шиидэнхэй байһанай, 1974 оной түсэбые болзорһоонь урид, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй байһанай эли тодо гэршэ жэшээ болоо.

Хүдэлмэришэд, колхознигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадта, ажалай ветерануудта, Совет Армиин ба Флодой сэрэгшэдтэ, һурагшадта — коммунис субботнигто хабаадаһан бүхы хүнүүдтэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргэнэ.

Субботнигоор ороһон мүнгэн эхэнүүд болон үхибүүдэй байдал улам һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудта, мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэдые арадай ажахыда олоор бэлдэхэ зорилгоор техническэ дунда мэргэжэл олгодог училищинуудай бүлэг байрануудые бүри олоор барихa хэрэгтэ зорюулагдаха.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ БҮХЫ ҺУНГАГШАДТА, ГРАЖДАНИНУУДТА СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ

ХАНДАЛГА

Хүндэтэ нүхэд!

1974 оной июниин 16-да ССР Союзай Верховно Соведэй депутадуудай ээлжээтэ һунгалта болохонь. Урдынгаа адли мүнөөшье манай ленинскэ парти партийнабэшэ хүнүүдтэй нягтаар жагсан, тэдэнтэй нэгэн зэргэдэ һунгалтада ерэбэ. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлгэ хадаа парти болон арадай таһаршагүй нэгэдэлэй, совет обществолын мүхэшэгүй бата жагсанги байһанай эли тодо гэршэ мүн.

СССР-эй Верховно Соведтэ энээнэй урда һунгалтын болоһонһоо хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада айхабтар ехэ удха шанартай үйлэ хэрэгүүд болоо юм. КПСС-эй XXIV съезд коммунизм тээшэ манай дабшажа ябаа замда түүхэтэ шата болоһон байна. Түс съездын манай бодолнууд болон шиидхэбэринүүдэй нүлөөн доро оронойнмнай бүхы нийтэ-политическэ байдал хүгжэнэ.

Үнгэрэгшэ һунгалтаһаа хойшонхи үе соо хэһэн бүтээһэн бүхы хүдэлмэриин үрэ дүнгые согсолон, гүйсэд итгэлтэйгөөр ингэжэ хэлэхэдэ болохо: дотоодын политикын талаар партиин зохёоһон хараа шутам, юһэдэхи табан жэлэй түсэб, съездын баталан абаһан эб найрамдалай программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна. Манай общество дотор бии байгаа айхабтар ехэ нөөсэ хүсэ боломжонуудые партимнай ашаглаа. Совет хүнүүдэй урма зоригто ажалынь коммунис байгуулалтын бүхы һалбаринуудта шэнэ илалтануудаар шэрээгдэнэ.

Ороной үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хэлбэришэгүйгөөр ургана, манай Эхэ ороной экономическа хүсэ шадал дээшэлнэ, национальна баялиг улам арьбажана, эрдэм ухаан болон соёл культура хүгжэнэ, арад зоной байдал һайжарна.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада **социалис индустри** шэнэ бүри үндэр хэмжээндэ хүрэбэ. Промышленна продукциин хэмжээн 1969 онойхитой сасуулбал, 1973 ондо 1.3 дахин ехэ болоо. Энэ турша соо промышленна продукциин ургалтань жэлэй туршада дунда зэргээр 7.5 процент болоһон байна. Тиихэдэ промышленна продукциин бүхы ургалтын табанай дүрбэн хубиһаа үлүүнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаа.

1.600 гаран гүрэнэй томо промышленна предприятинууд ашаглалтада оруулагдаа. Дэлхэй дээрэ эгээл ехэнүүд болохо Красноярска гидроэлектростанци болон Криворожско тепловой электростанци, мүн Тольятти хотодохи автомобильна завод бүхы хүсөөрөө ажаллажа эхилээ. Манай автомобильнуудые бүтээн гаргаха Камскэ асар томо заводой барилга түлэг дундаа ябажа байна. Гурбадахи Березниковско калийна комбинат, Череповецкэ химиин завод, Карагандагай металлургическа комбинадта кислородно-конверторнэ цех, «Азовсталь» заводтохи «3.600» гэдэг прокатна стан продукци үгэжэ эхилээ. Нефть болон газ абаха ехэ хэбтэшэнүүд Баруун-Сибирьтэ ашаглагдана. Дүрбэн жэлэй туршада эндэһээ 311 миллион тонно нефть, 64 миллиард кубическа метр газ абтаба. Энэнь 1968 ондо орон дотор абтаһан нефтьһээ, 1961 ондо абтаһан газһаа хэмжээгээрээ ехэ байна.

Арадай ажахын ехэ удха шанартай шэнэ барилганууд эхилэгдээ. Тэдэнэй дунда — Байкало-Амурска магистраль бии. Энэ замай бүтэхэдэ, Сибирь болон Алас-Дурнын зүгэй үргэн ехэ газар дайдын байгаалиин баялигые арад зоной туһада ашаглаха арга олдохо юм.

Хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленностиин 800 шахуу предприяти ашаглалтада оруулагдаа. Бухарын, Тирасполиин болон Донецкын пумаажан бүдэй комбинадууд, Могилёвтохи торгоной комбинат, шаажанай хэдэн заводууд, мүн гутал, трикотаж болон арадай хэрэглэмжын бусад эд товарнуудые бүтээн гаргаха шэнэ предприятинууд тэдэнэй дунда бии.

Научно-техническэ дэбжэлтэ улам түргэнөөр бэелүүлэгдэнэ, үйлэдбэриин технологи болон эмхидхэлынь нарижуулагдана. Үнгэрһэн үе соо 16 мянга шахуу янзын шэнэ түхэлэй мүнөө үеын машинанууд, түхеэрэлгэ, аппарат болон приборнууд үхаалан бүтээгдээ, мүн 13 мянга гаран шэнэ янзын промышленна продукци олоной хэрэглэмжэдэ зорюулагдан үйлэдбэрилэгдэжэ эхилбэ. Бүхы арадай ажахыда техническэ дэбжэлтэ хангадаг промышленностиин һалбаринууд болохо электроэнергетикэ, машина бүтээлгэ, электронико, хими болон нефтехими түргэнөөр хүгжөөгдэнэ.

Манай партиин аграрна политикын ашаар гайхамшаг үрэ дүн түйлагдаа. **Хүдөө ажахые** хүгжөөлгэдэ ехэ амжалтанууд түйлагдаба. Экономикын тон шухала хуби бологшо энэ һалбариин түгэс материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха комплексно программа КПСС удаа дараагаар бэелүүлжэ байна. Хүдөө нютагуудые машинануудаар, үтэгжүүлгээр хангалга эли бодо ехэ болоо. Дүрбэн жэлэй туршада хүдөө ажахыда 1 миллион 258 мянган трактор, 738 мянган ашаанай автомобиль, 208 миллион тонно минеральна үтэгжүүлгэ эльгээгдэбэ. Айхабтар ехэ хэмжээгээр газар һайжаруулагдана. Дүрбэн жэлэй (1970—1973 онуудай) туршада хүдөө ажахын бүхы ажал хүдэлмэринүүдтэ гүрэнэй болон колхозуудай зүгһөө 91 миллиард гаран түхэриг капитальна һомололго хэгдэбэ. Энэнь урдахи дүрбэн жэлэйхидэ орходоо 29 миллиард түхэриг шахуу гү, али 46 процентээр ехэ байна. Хүдөө ажахыдахи ажал хүдэлмэри улам ехээр индустриальна ажалай нэгэ янзань боложо, тэрэнэй ашаг үрэнь хэлбэришэгүйгөөр дээшэлнэ.

Газар ажалһаа болон мал ажалһаа абтадаг продукциин жэл бүриин дунда зэргын нийтэ хэмжээн 1970—1973 онуудай туршада урдахи дүрбэн жэлэйхидэ орходоо 13 процентээр дээшэлһэн байна. Ороохото ургамалнуудые абалга 17 процентээр, хлопок — 23 процентээр, мяхан — 15 процентээр, һүн — 5 процентээр, үндэгэ абалга 33 процентээр дээшэлбэ.

Хүдөөгэймнай ажалшад нёдондо жэлдэ ехэ амжалта түйлаа. Тэдэнэр 222,5 миллион тонно гэхэ гү, али 13,6 миллиард пүүд таряа хуряагаа. Энэнь совет гүрэнэй түүхэдэ хэзээшье абтаагүй айхабтар ехэ ургаса юм. Мүн хлопогой үзэгдөөгүй ехэ ургаса ургуулагдаа һэн. Колхоз, совхозууд мал болон шубуудай тоо толгой олошоруулаа.

Шэнэ болон боро газарнуудтахи совхоз, колхозууд ороонпо таряа ехээр абаха хэрэгтэ нилээд ехэ хубита оруулна. Шэнэ, боро газар ашаглажа эхилһэнһээ хойшо 20 жэлэй ойе энэ жэлдэ бүхы оромнай үргэнөөр тэмдэглээ. 20 жэлэй туршада ажахынуудай хэрэглэжэ эхилһэн шэнэ газарһаа 31 миллиард шахуу пүүд таряан болон хүдөө ажахын бусад олон янзын продукци абтаһан байна. Шэнэ газарые ашаглалга парти болон арадай агууехэ баатаршалга болоко, СССР-эй арадуудай нэгэдэл болон хани барисаанай гэршэ болоко, манай Эхэ ороной түүхэдэ хэтэ мүнхэдөө ороо юм.

СССР-эй түбэй хара хүрьһэтэ бэшэ газартахи хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын зохёон хараалһан үргэн ехэ программа хүдөө ажахын үйлэдбэриие дэбжүүлхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ юм. Энэ түсэбэй бэелүүлэгдэхэдэ, манай ороной түбтэхи уужам ехэ нютагые шэнэдхэн хубилгаха, бүхы экономикыень дээшэлүүлхэ арга олгохо.

Түйлагдаһан амжалтануудаа үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, партимнай шиидхэгдээгүй байһан асуудалнуудые элеэр хаража, хүтэлбэри болон түсэблэлгые нарижуулха тушаа, ажахын бүхы ябуулгые һайжаруулха, зарцам журам һайжаруулха, хүдэлмэрилэгшэдэй харюусалгые дээшэлүүлхэ, абтаһан шиидхэбэринүүдээ дүүргэхын хойноһоо хиналта шангадхаха тушаа шухала хэмжээнүүдые абана. Эдэ бүхы асуудалнууд, ороной экономикые саашадань хүгжөөхэ тодорхой замууд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленум дээрэ али бүхы талаһаа гүнзэгытөөр харагдаһан байна.

Саашадаашье оронойнгоо экономическа хүсэ шадалые улам ехэдхэхэ, научно-техническэ дэбжэлтын үндэһөөр үйлэдбэриин болон капитальна барилгын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, социалис индустриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ гол зорилгомнай гэжэ парти тоолоно. Мүн хүдөө ажахые хүгжөөхын тулада, хүн зоноо эдеэ хоолоор, харин промышленностиие түүхэй эдээр улам гүйсэдөөр хангадаг болохын тулада шухала хэрэгтэй бүхы хэмжээнүүдые саашадаашье абажа бэелүүлхэ юм.

1974 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар түтэсхэхэ гээшэ ойрын сагай гол зорилго болоно.

Партида, совет арадта КПСС-эй зорюулһан хандалгые оронойнмнай ажалшад халуунаар дэмжээ. Һайн шанартай продукци ехээр, бага гаргашатайгаар бүтээхэ гэһэн уряа-лозунг доро түсэбтэ даалгабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн хаа хаанагүй дэлгэрээ. Харин энэнь манай бүхы хэрэгүүдтэ һайнаар нүлөөлжэ байна. Байгша оной түрүүшын дүрбэн һарын түсэб гол дүнгүүдээрээ үлүүлэн дүүргэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, промышленна үйлэдбэриин ургалта 8,7 процент болоо. 2,8 миллиард түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур худалдагдаа. Тиин хараалагдаһан түсэбүүднай дүүргэгдэхэ ба үлүүлэн дүүргэгдэхэ гэжэ эдэ бүгэдэ бата найдамжа түрүүлнэ.

Мүнөөдэр, СССР-эй Верховно Соведтэ болохоео байгаа һунгалтын урда тээ КПСС-эй Центральна Комитет таанадта, нүхэд һунгагшад, эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэдтэ, колхозникуудта, совет интеллигенцидэ хандана. Манай партиин политика хадаа социалис индустриин хэлбэришэгүй ургалтые хангадаг, хүдөө ажахын үйлэдбэриие найдамтайгаар дэбжээдэг, арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтэ хангадаг политика мүн. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад манай социалис Эхэ ороной экономическа хүсэ шадалые саашадаа бэхижүүлхын түлөө дуугаа үгэхэ байнат!

Үнгэрһэн жэлнүүдэй туршада **арад зоной байдал** һайжаруулха талаар шэнэ ехэ амжалтанууд түйлагдаба. Бодото олзо доходой хүн бүхэндэ хүртэлгэ 20,5 процентээр дээшэлээ. Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай дунда зэргын салин хүлһэн 1973 ондо һарын 135 түхэриг болобо. Харин энэнь 1969 ондо 117 түхэриг болоһон юм. Колхозникуудай ажалай түлөөһэн 25 процентээр дээшэлээ.

КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһан хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэһэнэй ашаар гансал табан жэлэй гурбан жэлэй туршада 31 миллион хүнэй гэхэ гү, али гурбадахи хүдэлмэришэн болон алба хаагша бүхэнэй салин дээшэлүүлэгдэһэн байна.

Совет хүнүүдэй байдал һайжаруулха шухала эшэ үндэһэн бологшо хэрэглэмжын нийтын фонднууд жэл ерэхэ бүри дээшэлнэ. Эдэ фонднуудһаа үгтэдэг түлөөһэн болон хүнгэлэлтэнүүдые хүн бүхэн дээрэ бодожо үзэбэл, тэдэнь 1973 ондо 310 түхэриг болоторoo дээшэлһэн, харин 1969 ондо 248 түхэриг байһан байна. Хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай, колхозникуудай пенсиин доодо захын хэмжээн дээшэлүүлэгдээ, тэжээлгэдэг хүнөө алдаһан сэрэгэй алба хаагшадай бүлэнэрые пенсеэр тэдхэлгэ һайжаруулагдаа. Дээдэ һургуулинуудай студентнэрэй, техникумүүд болон техническэ училищинуудай һурагшадай стипенди нэмээгдээ, городой профессионально-техническэ һургуулинуудай һурагшадай эдеэ хоолдо урданайхиһаа ехэ юумэн гаргашалагдадаг болос. Хүдэлжэ байгаа бүхы эхэнэрнүүд ажалай ямаршье стажтай байһанһаа илгадгүй, бүхы салингайнгаа хэмжээгээр түрэхэ болоһоной ба нарайлһанай тэдхэмжэ абадаг болоо. Пенси, стипенди, тэдхэмжэ болон бусад түлөөһэнүүдэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар 1971—1973 онуудта хамта дээрээ 23 миллион хүнэй олзо доход дээшэлүүлэгдэһэн байна.

Больница, поликлиникэ, нарайлалгын гэрнүүд болон бусад аргаламжын эмхи зургаанууд, һургуулида ороодүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд, санатори болон амаралтын гэрнүүд олошороо.

Гэр байрын барилга хододоо партиин анхаралда байдаг. Дэлхэй дээрэ манай орондол ехээр байра баридаг нэгэшье орон үгы юм. Үнгэрэгшэ һунгалтаһаа хойшонхи саг соо 45 миллион гаран хүн байра абаһан гү, али гэр байрынгаа байдал һайжаруулһан байна.

Арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые үйлэдбэрилгэ улам ехэ болоно. Совет хүнүүд урданайхиһаа һайнаар

(Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта.).

АЖАЛАЙ ҺАЙНДЭР

Бүгэдэ арадай ажалай һайндэр — апрелиин 20-до болоһон коммунис субботник политическэ ба ажалай ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрөө. 138 миллион шахуу гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо дүрбэн миллионоор олон зон хүдэлмэрилдэг газарнуудтаа — заводууд болон барилганууд дээрэ, поли ба фермэнүүдтэ, транспортын, хэлхээ холбооной предприятинуудта шэн зоригтой эдэбхи хэшээлтэйгээр ажаллажа, городууд, посёлогууд ба хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри хэжэ, Ленин багшын захяа заабаринуудта хэлбэришэгүй үнэн байдагаа, Советскэ Союзай Коммунис партиие тойрожо нягтаар эмхидэн жагсанхай байһанаа, КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлхээр шиидэнхэй байһанаа элирхэйлэн харуулаа.

Москвагай түрүү предприятинуудай коллективүүд мүнөөнэй «Улаан суббото» үнгэргэхэ үүсхэл гаргаһан юм. Эдэнэр В. И. Ленинэй түрэһөөр 104 жэлэй ойдо зорюулагдаһан субботнигто хабаадахыень, энэ үдэр продукци бүри ехээр бүтээн гаргахыень, тиигэжэ олоһон мүнгэеэ Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй фондло оруулхыень бүхы ажалшадые уряалаа һэн. Эдэнэй уряае аха дүү республиканүүдай бүхы ажалшад һайшаан дэмжэһэн байна. Жэшээлэн хэлэбэл, РСФСР-эй 74 миллион үлүүтэй зон, Украинын —29 миллион шахуу зон, Белоруссиин — 5 миллион шахуу зон, Узбекистанай — 6 миллион шахуу зон, Казахстанай — 7 миллион шахуу зон хабаадаа.

Субботнигто хабаадагшадай олонхинь, үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхидэл адляар, хүдэлмэрилдэг газарнуудтаа ажаллаа. Энэ үдэр промышленностьда 30,4 миллион хүн, барилга дээрэ — 8,4 миллион, транспортда — 7.1 миллион, хүдөө ажахыда — 23,7 миллион хүн хүдэлмэрилөө. Хэдэн арбаад миллион зон оронойнгоо городууд болон хүдөө тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгоо.

Бүхэсоюзна коммунис субботник хаа хаанагүй эрхим һайн эмхидэлтэйгээр үнгэрһэн байна. 1974 оной, табан жэлэй тодорхойлхы жэлэй арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубита оруулагдаа. 1974 оной апрелиин 20-до түйлагдаһан үрэ дүнгүүд энэнэй урда тээхи субботнигуудайхиһаа үлүү гараба. Забһарлалгатайгаар хүдэлдэг үйлэдбэриин предприятинууд 683 миллион түхэригэй промышленна продукци гаргаа! Энэнь үнгэрэгшэ жэлэй субботнигой үеэр бүтээгдэн гараһан продукциһаа 41 миллион түхэригөөр дээшээ байна.

Апрелиин 20-до 1,4 миллион тонно нүүрһэн малтагдан абтаа, 3,9 мянган автомобиль, тэрэ тоодо 2,1 мянган хүнгэн машинанууд, 1,1 мянган трактор, металл зүһэдэг 378 станок, 45,8 мянган автопокрышка, 200 мянга гаран кубометр хабсаргамал түмэр-бетон түхеэрэлгэнүүд ба хэрэгсэлнүүд бүтээгдээ. Арадай хэрэглэлэй нилээд ехэ хэмжээтэй эл товар, тэрэ тоодо 900 миллион үлүүтэй метр бүдүүд, 3 миллион дотор ба гадар хубсаһанай трикотаж, 1 миллион 500 мянган паар арһан гутал, 16 мянган тонно мяхан (гүрэнэй нөөсын сырьёһоо), 14 миллион баанха консервэ, 16 мянган телевизор, 13,5 мянган холодильник, 8.5 миллион түхэригэй сэнтэй мебель ба бусад олон янзын продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Субботнигой үдэр ороһон мүнгэн «Улаан субботодо» хабаадагшадай нэгэ һаналтай шиидхэбэриин ёһоор, Табан жэлэй фондло, СССР-эй Госбанкын түсхай счёдто дамжуулагдан оруулагдаад, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэриин үндэһөөр, эхэнүүд ба үхибүүдэй байдал улам һайжаруулха хэмжээ ябуулгануудта, мэргэжэл ехэтэй хүдэлмэришэдые арадай ажахыда бүри олоор бэлдэхэ зорилгоор, техническэ дунда мэргэжэл олгодог училищинуудай бүлэг байрануудые бүри олоор бариха хэрэгтэ зорюулагдахань.

Бүхэсоюзна коммунис субботнигой дүнгүүд хадаа коммунис байгуулалтын арюун нангин зорилгонуудта манай арадай үнэн байдагые, КПСС-эй XXIV съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй байһые үшөө дахин элирхэйлэн гэршэлнэ.

(ТАСС).

СОВЕТ-ЛИВИИН ХЭЛСЭЭНҮҮД

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай, Ливиин Араб Республикын Премьер-Министр Абдель Салам Джеллудай хоорондын хэлсээнүүд майн 17-до Кремль соо үргэлжэлүүлэгдээ.

Али али талын һонирходог асуудалнууд хани ёһоной оршон байдалда үнгэрһэн хэлсээнүүдэй үедэ зүбшэгдэбэ.

(ТАСС).

БАТА НЭГЭДЭЛЭЙ КАНДИДАДУУДАЙ ТҮЛӨӨ

1974 1974 ИЮНИИН 16 ВОСКРЕСЕНИ ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДТЭ һунгалта

ЗАГАРАЙ

Буряадай АССР-һээ СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха Загарайн ...дахи һунгуулиин округһоо һунгагдаха депутадта дэбжүүлэгдэһэн кандидат Пётр Васильевич Трифонов ... уулзалгада зорюулагдаһан һунгалтын урда тээ суглаанда хабаадахаар Загарай тосхоной промышленна предприятинуудай, ... зургаануудай, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой коллективүүдэй түлөөлэгшэд ерээ.

... суглаае КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь С. Санжимитынов нээгээ. ... депутадта кандидадай намтар ... нюур, барилгын материалнуудай участогай начальник Г. Г. Брюхановта үгэ үгэбэ.

— СССР-эй Верховно Соведэй депутадта дэбжүүлһэн манай кандидат Пётр Васильевич Трифонов хүрпиэ аймагаймнай «Искра» колхозой механизатор мэргэжэлтэй ажалша бэрхэ хүн гээшэ. Хара багаһаа түрэл колхоздоо ажал хэжэ хүдэлжэһэн, 1949 онһоо эхилжэ трактористаар таһалгаряагүй ажаллана. Дүй дүршэлөөр баян энэ трактористда колхозойнь правлени хартаабха ургуулдаг звеноё даалгажа үгэһэн байгаа. Звеногой гэшүүд түрүү агротехникэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэжэ нэтэрүү оролдолго гаргадаг юм. Нёдондо аймаг соогоо хартаабхын эгээн ехэ ургаса хуряагаа. — гэжэ нүхэр Брюханов хэлээ.

Нүхэр Трифонов нийтын хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалсадаг, сельскэ Соведэй депутат, ажахын арадай хиналтын түбэй бүлэгэй гэшүүн, коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэтэй. Социалис мүрысөөндэ эрхим һайн үрэ дүн түйлаһанайнгаа түлөө Пётр Васильевич Октябриин Революциин орденоор, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаляар шагнагданхай. «Аймагай эрхим механизатор» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Удаань үгэ абаһан Загарайн дунда һургуулиин директор Е. Л. Актинов СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые эрхим дүнтэйгээр угтахын түлөө аймагай ажалшадай эршэ шангатайгаар, ажалай эдэбхиин ехэ дэбжэлтын оршон байдалда хүдэлжэ байһые онсолон тэмдэглэбэ.

Удаань комсомолшууд болон залуушуулай үмэнэһөө аймагай эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй экономист И. П. Чистякова, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь А. В. Ишигенов, Элхиин авто-заһабарилгын заводой коллективэй түлөөлэгшэ И. И. Куклин, аймагай колхоз хоорондын барилгын эмхиин главна инженер Н. Р. Тютрин болон бусад үгэ хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Пётр Васильевич Трифоновтэй уулзалгын суглаанууд энэ аймагай Шэнэ-Бэрээн, Үнэгэтэй тосхонуудта болоһон байна. Тэндэ хабаадагшад нийтынгээ кандидадые хани халуунаар дэмжэжэ байһанаа, һунгалтын үдэр бүгэдөөрэн дуугаа үгэхэ байһанаа мэдүүлээ.

Г. ЦЫРЕТОРОВ, манай корр.

НАРҺАТА

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ һунгаха Хориин 524-дэхи һунгуулиин округһоо депутадта кандидат **Мыдыгма Жигмитовна Батомункуева** Нарһата тосхоной соёлой ордон соо һунгагшадтаа уулзаба.

КПСС-эй Яруунын райкомой секретарь Б-М. Ц. Жамсуев уулзалга нээгээ. Удаань М. Ж. Батомункуевагай этигэмжэтэ нюур М. Г. Туезов үгэ абажа, депутадта кандидадай ажалай намтар тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгөө.

Мыдыгма Жигмитовна Яруунын аймагай Зазын-Адаг һууринда 1928 ондо түрэһэн юм. Долоон класс дүүргээд, арбан таба наһатайһаа хойшо Яруунын совхоздо ажаллана. Түрүүшээр элдэб ажал хээ. 1961 онһоо эхилээд, мүнөө болотор һаалишанаар хүдэлнэ.

1967 ондо коммунис ажалай ударник, 1969 ондо «Мал ажалай 1 классай мастер» гэһэн нэрэ зэргэнүүдтэ хүртөө. Юһэдэхи табан жэлдэ мүн лэ амжалтатайгаар ажаллажа байна. 1971 ондо һаамхай үнеэн бүриһөө 2.415 килограмм, 1972 ондо — 2.643 килограмм, 1973 ондо 3.080 килограмм һү һааха, даажа байһан арба найман үнеэнһээ хорин тугал жэл бүхэндэ абажа түлжүүлһэн байна.

Мүн найман залуу һаалишадые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаа. М. Ж. Батомункуева совхозойнгоо ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Тэрэ агитатор, профсоюзай месткомэй, арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүн.

Ажалдаа үндэр амжалтануудые түйлаһанайнгаа түлөө Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар, «Шэн габьяата ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн медаляар шагнагданхай.

М. Г. Туезов Мыдыгма Жигмитовна Батомункуевагай түлөө дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Нарһатын совхозой Каменкын гүүртын түрүү һаалишан, аймагай Соведэй депутат Д. Э. Цыбенова, Исэнгын сомоной Соведэй түрүүлэгшэ Д. С. Цыбенов, Яруунын совхозой директор Б. Э. Жамсуев, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха аймагай комбинадай начальник С. Н. Уваров, Нарһатын дунда һургуулиин багша А. С. Литвинцева, аймагай ажалшадай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. А. Жданов гэгшэд уулзалга дээрэ үгэ хэлээ. Эдэнэр М. Ж. Батомункуевагай түлөө нэгэ хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Мыдыгма Жигмитовна Батомункуева һунгагшадтаа хандан, гүрэн түрын засагай органдо түлөөлхэ гэжэ дэбжүүлһэнэйнь түлөө үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөөд, этигэл найдабариинень харюулхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй ажаллахаб гэжэ хэлэхэдэнь, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар үгтаа.

Энэ үдэр М. Ж. Батомункуева Мужыха тосхоной соёлой байшан соо «Коммунизм», «Дружба», «Победа» колхозуудай ажалшадтай уулзаһан байна.

Ц-Д. ДЫМБРЫЛОВ.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Г. А. ПОЛОЗОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Уран һайханай самодеятельностиие хүгжөөхэ талаар үни удаан саг соо ашатай үрэ ехэтэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Улаан-Үдын мяханай комбинадай соёлой ордоной уран һайханай талаар хүтэлбэрилэгшэ **Полозова** Тамара Александровнае Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ. Соведүүдэй Байшан.
1974 оной майн 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай анхаралда

Республикын Верховно Соведэй наймадахи сесси майн 22-то үглөөнэй 10 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо нээгдэхэнь.

Старейшинэнүүдэй Соведэй заседани майн 22-то үглөөнэй 9 часта Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо болохо.

Наймадахи сессидэ ерэһэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд Соведүүдэй байшангай 410-дахи таһалгада бүридхэлдэ абтаха. Телефонууд: 31-91, 37-49.

НАЙДАМТАЙ ХОНИШОН

Арадай КАНДИДАДУУД

Хабарай һүүл һарын хахадлажа байха үеэр Ноёхоной үргэн талаар ябахадаа, суута хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн, үнинэй танил нүхэр Жамбал Биликтуевич Санжиевтай уулзангүй гарахын аргагүй байба. Иимэ ехэ этигэл найдабарида хүртөөд байһандань тэрэнээ амаршалха, ажал хэрэг тухайнь бэшэхэ дуран хүрэнэ ха юм.

Маанадай хүрэжэ ерэхэдэ, үдэшын шаргал наран Моностойн хүтэлэй саагуур хоргодожо. Жамбал хонишон бэлшээриһээ ерэһэн һүрэгөө тооложо дүүргээд, хээрэ таһарһан хонидоо асархаяа ошоһон нүхэдөө хүлеэжэ, бага зэргэ һанаагаа зобонги байгаа һэн.

— Хонид ургы, шулбы намнажа, халтад гэбэл тасархаяа санана, ехэл болгоомжотой, хёрхо ябахаар саг байна, — гэжэ ахалагша хонишон түбшэн дарууханаар хэлэбэ.

Уданшьегүй хээрэ таһарһан хонидынь бүрин асарагдажа, хонишодой һанаан намдаба. Юрэдөө хонишод, малшадай ажалда иимэрхүү һанаа сэдьхэл хүлгөөхэ ушаралнууд үдэр бүри тооной гаража байдаг ха юм даа.

Нёдондо хабар һэн. Жамбалай хонидоо адуулжа ябатар гэнтэ тэнгэри бүрхэжэ, һалхи шуурган буушоо бэлэй. Һүрэгөө байрадаа асаржа үрдеэгүй ябаһан хонишондо колхозой парткомой секретарь Намсарай Бадмаев түрүүтэй нүхэдынь зелёнко шаргада тээжэ ерээд, хонидыень тэрээгээр дахуулжа абаашалсаһан гэхэ.

— Мандашни баса шоно гэжэ муухай дайсан байха, — гээд Жамбал Биликтуевич һанаандаа оруулба. — Бидэшни хонидоо хада уулын оройгоор бэлшээдэг зомди. Халтад лэ тээ саа, үнөөхи гайхалнай гэнэдхээхээл байхал даа.

Зүб даа. Хонишодой хэдэг ажал хүнгэн бэшэ. Үбэл, зунгүй, хура бороотой гү, али аагма халуунишье байг — хонишон һүрэгһөө холо ошодоггүйл. Тиигээл һаа, хонидоо таргалуулхаш, түл түрэсэ һайнаар абаха байна ха юмши. Одоол энэ талаар Жамбалнай найдамтай хүн. Мүн хамта хүдэлдэг залуу нүхэдөө иимэ даруугаар, нэтэрүүгээр ажаллажа һургадаг заншалтай.

Эгээл энеэхэн үедэ юһэн үхибүүдэй эхэ Хандацу Очировна мотоциклай үлгы соо һуушанхай, ууган Зоригто хүбүүндээ жолооень барюуланхай хүрэжэ ерэбэ. Улаан-Үдэ хотын Чайковскиин нэрэмжэтэ училищида һуража байһан энэ хүбүүниинь Совет Армиин албанда мордохо болоод, эхэ эсэгэеэ баһал хүл хөөрсэг болгохо хэбэртэй.

— Дүрбэн үхибүүднай һургуулида һурадаг, тэдэнэртээ колхозой центртэ, гэртээ байдагби, — гэжэ Хандацу хэлээд, отарада байдаг нүхэрэйнгөө, бага үхибүүдэйнгээ эдеэ бэлдэжэ ороно.

Хандацу Очировна һая болотор баһал хонишоноор хүдэлэлсэдэг һэн. Харин эгээн бага Жаргалма басаганиинь бишыхан, 5 наһатай юм. Тиимэһээ ажалда гараха аргагүйдэнэ бшуу.

Жамбал Биликтуевичай харууһалжа байһан һүрэгые харахада урматай даа. Хонидынь тарганууд, хурьгадтаяа суг газаахи хорёо соо хаалгаатай байба.

— Эдэ хонидые түрүүшынхеэ хурьгалуулхаяа байхадамнай, таанар ябаа сэн та, — гээд Жамбал хонишон һануулба. — Мүнөө дүрбэдэхеэ хурьгалба. — Юрэдөө жэл бүри хониноос хурьга томо болгоод лэ байгаабди. Мүнөө жэл 568 хониноос 574 хурьга түлжүүлжэ байнабди.

Энэ хонишоной ямар аргаар иимэ амжалта түйладаг байһаниинь мэдээтэй. Эгээн түрүүн хонидоо үбэл, зунгүй бэлшээжэ гарадаг. Тиихэдээ бэлшээриин һайнине, ногооной шэмэтэйе бэдэржэ, хада уулын оройгоор, ой модон соогуур адуулдаг гуримтай. Илангаяа зунай сагта үүр хираанаар һүрэгөө байраһаань гаргадаг, халуунай эхилтэр бэлшээриингээ саада захада хүрөөд байдаг заншалтай. Энээнэй хажуугаар хонидоо саг соонь һайнаар эдеэлүүлдэг. Үбһэ, һолоомо, зелёнкоёо өөһэдынгөө хүсөөр бэлэдхэжэ абадаг. Гансал таряа талханай зүйл складһаа абадаг байха юм.

— Өөсэдын бэлдэсэн үбсэ тэжээл хэзээдэш арьбан байдаг даа, — гэжэ Жамбал хонишон үбһэнэй хашаа руу хараба.

Май һарын хахадлажа, талын ногооржо байха үедэ эдеэлсэ хооһон бэшэ байхадаа һайн лэ гээшэ ааб даа. Теэд энээндэ хонишодой габьяа ехэ бии байна.

Саашаа ябажа, хонидой үбэлэй байра соо ороходомнай, хүнды, салуу шэнги үзэгдэбэ. Мэдэн гэһээ эдэнэрнай өөһэдынгөө хүсөөр бүхы шэбхээ малтажа, отарынгаа дэргэдэ хорёолжо абаһан, зелёнкын поли дээрэ гаргажархиһан байшоо.

— Зуун тэргэ шэбхэ полидоо гаргаабди, мүнөө жэл зелёнко ургахал байха, — гэжэ ахалагша хонишон һамдуугаар мэдүүлээ.

«Жамбал, бэрхэш даа» гэжэрхихэеэ һанаһан аад, бэеэ барижа, һайн лэ гээшэ гээд үнгэрөө һэм. Зуун тэргэ (тракторай) шэбхэмнай адагынь зуун центнер зелёнко нэмэжэ абаһантай адли юм ааб даа.

Отарынь байратай зэргэлээд, 15 гектар зелёнкын поли хорёолоотой харагдана. Тэндэ зөөгдэһэн шэбхэ хабтайжа харална хэбэртэй.

— Нёдондо хабар энэ полиёо хорёолоо сэмди. Адуу мал орохоёо болижо, нэгэ саһаан амараа, — гэжэ Жамбал Биликтуевич баяртайгаар нэмэбэ. — Үнгэрэгшэ жэл эндэмнай зелёнко минии мүрсөө ургаа сэн даа. Отарадаа хүрэхэ тэжээл абаа сэмди. Хэды шэнээн хонидоо бэлшээгээ гээшэбибди!

Жамбал Биликтуевичай мүрдэ хүрөө хадаа яһала һайн гээшэ. Хонишомнай дүнла зэргын бэетэй, хүдэр шамбай хүн. Олон үгэгүй, бүхы һанаа сэдьхэлээрээ ажалладаг гэжэ нютагайнь зон һайса мэдэдэг.

Жамбал ямаршье ажалда ябахадаа, хүнэй хойно ороогүй, хүндэ муу гүүлээгүй ябаа юм. Тэрэ балшар бага наһандаа үншэрһэн, түмэршэ дархан үбгэ эсэгынгээ үргэмжөөр хүлөө дүрөөдэ, гараа ганзагада хүргэһэн байха. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай һүүлдэжэ байха үеэр долоодохи класс дүүргэһэн, арбан дүрбэтэй Жамбал хүбүүн түрэл колхоздоо ажал хэжэ эхилһэн намтартай. Түрүүшээр адуушанаар хүдэлөө. Хоёр жэлдэ түмэршэ дарханай дэргэдэ балташанаар ажаллаа. Тиигээд колхозой центрые шэнэ газарта нүүлгэхэ үедэ барилгашан боложо, гурбан мори хүллөөд лэ гэр байра зөөлсэжэ, барилга хэлсэһэн байха юм.

1959 ондо Жамбал Биликтуевичай ажабайдалда эрид ехэ хубилалта болоо бэлэй. Тэрэ жэлдэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд Һамажад Нохойшкуевай түрүү бригадада туһалхаар Жамбалые эльгээгээ һэн. Ажалша бүхэриг байһанаа тэрэ хонин ажалдашье харуулаа. Хойто жэлынь Жамбал Санжиевта тусгаар отара даалгажа үгэһэн юм. Тэрэ гэһээр таһалгаряагүй хонишоноор ажаллажа, түрэл колхозойнгоо энэ ехэ баялигые арьбадхаха хэрэгтэ ехэ нэмэри оруулаа бшуу.

Урагшаа һанаатай, олоной хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хандадаг энэ хонишониие уданшьегүй партиин гэшүүндэ кандидадаар абаад, 1964 ондо КПСС-эй гэшүүнэй билет барюулаа һэн. Тиигэжэ Жамбалай сэдьхэжэ ябаһан үшөө нэгэ һанаан хүсэлдөө бэлэй.

Коммунистын нангин нэрые дээрэ үргэжэ ябахын түлөө хонишон жэлэй дүрбэн сагта оролдожо ябадаг. Зундаа үхибүүдээ дахуулаад, отарадаа үбһэ бэлэдхэхэ, хонидоо өөрөө искусственна аргаар үрэжүүлхэ. Намартаа зелёнкоёо хуряажа абаха, һолоомо газаагаа оруулха. Сүлөө ороходоороо хонидоо гуугаад, бэлшээридэ гараха. Юрэдөө, Жамбалда амар һууха үдэр үсөөн байдаг.

— Хээрэ гараад, хонидойнгоо атарлажа ябахые хаража суухадаа, сэдьхэл дүүрэн, амарсан шэнги болохош, — гээд тэрэ зугаалдаг.

Үнэхөөр, Жамбалай хонидоо манажа ябахада хээрэ дайралдаа һаа, һонирхохо. Байсаха байхат. Тэрэнэй үргэлжэ ябаһан сумаа соо «Улаан Сэлэнгэ», «Буряад үнэн», «Комсомольская правда» гэхэ мэтэ газетэнүүд, «Байгал», «Здоровье» журналнууд байха. Эдэ бүгэдые хонишон хээрэ ябахадаа уншадаг, олон юумэ ойлгожо абадаг байха юм.

Тиимэл эрмэлзэлгэтэй, оролдосотой хадаа хонишоной мэргэжэлые түргэн зуура шудалжа, ажалдаа жэл бүри амжалта түйлана бшуу. Мүнөө Жамбал Биликтуевич 43 наһатайшье һаа, «Сэлэнгын аймагай хонин ажалай мастер» алдартай. Тэрэнэй үргэн сээжэдэ Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденууд, «В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо. Ажалай габьяагай түлөө» медаль яларжа харагдаха. ВСХВ болон ВДНХ-да хабаадаха эрхэ хэдэн удаа олоһон, выставкын медальнуудаар, Хүндэлэлэй грамотануудаар оло дахин шагнагдаһан байна.

Жамбал Биликтуевич хурьгадые түлжүүлхэ талаар өөрын онсо дүршэл шадабаритай болонхой. Хүн бүхэниинь хурьгадые амяар амяараа тэнжээдэг бэшэ, харин бүхы бригадаараа харууһалдаг байна. Энэ ушарта бригадын гэшүүд хамтынгаа хэрэгэй түлөө оролдодог, өөр талаяа хараал үнгэрхэеэ болидог жэшээтэй. Хурьгадтаа тэдэнэр хэмэл һү нэмэжэ уулгадаг, минеральна бодосуудһаа бүридэһэн тэжээл үгэлсэдэг гуримтай. Эхир хурьгатай хонидые үлүүсэ һайнаар эдеэлүүлдэг юм. Тиигэжэ хурьгадаа гарзагүйгөөр түлжөөдэг, эхэһээнь 23 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр һалгаадаг заншалтай. Хабартаа хурьгадта эдюулхэ набша намаа, витаминна үбһэ ногоохоноор хатаажа абадаг дүршэлтэй.

Суута хонишон партиин ЦК-гай Хандалга бэшэгтэ харюу болгон, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, колхозойнгоо бэрхэ хонишон Дулмажап Будаевагай бригадынхидые мүрысөөндэ уряа һэн. Мүнөө тэдэнь зуутан-хонишодой тоодо оронхой.

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд, Ноёхоной дунда һургуулиин болон Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын механическа заводой коллективүүд хамтынгаа суглаан дээрэ нютагайнгаа түрүү хонишон Жамбал Биликтуевич Санжиевые Сэлэнгын һунгуулиин 379-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлһэн байна. Энэ дурадхалыень округой ажалшад халуунаар дэмжэжэ байна. Олон зоной этигэл найдабарие Жамбал Биликтуевич харюулжа шадаха. Жамбал — найдамтай хонишон, найдалтай хүн.

Б. ГЫЛЫКОВ.

Сэлэнгын аймаг.
XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

Эдэ мүрнүүдэй автор Митып Дугарович Дугаров Яхадай АССР-тэ ажаллажа байхадаа, Усть-Кут хотоһоо Якутск хүрэтэр нэгэнтэ бэшэ ябаһан, эндэхи газар дайдын түхэл шарайе һайн мэдэхэ болоһон хүн юм. Тиимэһээ хүлтэ хүнэй ябаагүй энэ хизаарай хүбшэ тайгые, хада хабсагайнуудые, намаг налхитай дайдые, хэдэн зуугаад гол горхонуудые ходоро харбажа гараха БАМ гэжэ нэршэһэн түмэр харгын магистралиин барилгадажа эхилһэндэ омогорхон баясана. Тэрэ энээн тухайгаа манай редакцида бэшэбэ. Энээниинь уншагшадай анхаралда табинабди.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ГАБШАГАЙ БАРИЛГА

ХОРИДОХИ ЗУУН ЖЭЛЫЕ МҮНХЭЛХЭ ХАРГЫ

Байгал-Амарай түмэр харгын шэнэ магистралиин барилга бүхы совет арадай, нэн түрүүн залуушуулай хабаадалсаха габшагай барилга болохо зэргэтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй комсомолой XVII съездын ендэр дээрэһээ хэлэһыень хүн бүхэн мэдэнэ ёһотой. Мүнөө хоёр бүлэг залуушуул энэ асари ехэ барилгын хоёр талаһаа баатаршалгата ажалаа эхилээд байна ха юм даа. 300 хүнһөө бүридэһэн нэгэ бүлэг түмэр харгыгаар Эрхүүгэй областиин хойто захын Усть-Кут хото хүрөөд, барилгын ябажа байһан газарта вертолёдоор буулгуулаа. Усть-Кут шадар энэ түүхэтэ харгын барилга эхилээ. Юуб гэхэдэ, Ленэ мүрэн дээгүүр тамаран, Яхадай АССР-һээ мүн лэ элдэб ашаа зөөхэдэ таарамжатай байна бшуу. Энэ түмэр харгы Лене, Амар мүрэнүүдэй хоорондо баригдахадаа, республикымнай Хойто-Байгалай, Баунтын аймагуудай газар дээгүүр гаража, Дээдэ-Ангар болон Муя голнуудые зубшажа, Витим голые гаталха юм.

Энэ зам арадай ажахые хүгжөөлгэдэ үгаа ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Үнэхөөрөөшье, һанаад үзэхэдэ, байгаалиин хэды шэнээн үнэтэ малтамалнууд ашаглалгада оруулагдаха байна гээшэб? Жэшээлхэдэ, Баунтын аймагай Муя гол шадархи олдошогүй шухаг хризотил-асбестын хэбтэшэ, алтанай уурхайнууд. Каларска районой дэбисхэр дээрэхи Удаканай зэдэй баян хэбтэшэ, республикымнай Хойто-Байгалай үнгэтэ металлнуудай баялиг гэхэ мэтые эндэ дурдамаар. Мүн «ногоон алтан» гэгдэдэг ой модоной баялигые ашаглаха арга олгогдоно.

Географическа карта анхаралтайгаар хараад үзэгты даа. Байгал Амар хоёрой хоорондохи магистралиин ашаглагдахада, Эрхүүгэй областиин Усть-Кут хотоһоо эхилээд (Лене мүрэнэй эрье), Байгалай хоймор Муя, Чара голнуудай хотогороор. Тында (Амарай область) хүрэтэр зурыһан шэнэ түмэр харгыгаар поезднууд зүүлжэ, баруулжаа түержэ, хэтэ мүнхэдөө дууража байһан хүбшэ тайгые нойрһоонь һэргээхэ болоно бшуу.

Энэ магистраль барилгада бэлэдхэл олон жэлэй туршада хэгдээ, нарин нягтаар шэнжэлэгдээ. Хэдэн олон эрдэмтэд хабаадалсаа. «Муйская долина», «Север Бурятии» гэжэ гаршагтай номуудай автор, географическа эрдэмэй кандидат Ангелина Александровна Черноярова нэгэтэ, хэдэн жэлэй саада тээ иигэжэ хэлээ бэлэй: «Байгал-Амарай түмэр харгыгаар ябажа, Буряадай хойто хизаарые хараһан, энээгүүр аяншалһан хүн ямар ехэ золтой байхаб».

Ангелина Александровна, та, өөрөөшье энэ золдо хүртэхэт гэжэ мүнөө хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Юуб гэхэдэ, мүнөөнэй 40—50 наһатанай энэ харгыгаар ябахань лабтай. Энээниие гүнзэгыгөөр бодожо үзэхэдэ, омогорхон баясамаар. Һанаад үзыт, Байгал, тэрэнэй хойто заха, Муя, Чара го[...] нуудай хотогор болон Ко[...] Удакан уула хабсагайнууд[...] хүлтэ хүнэй хүрэжэ о[...] хонь хэсүү, таагдаа[...] таабари, мэдэгдээгүй[...] байһан хизаар бшуу. БА[...] ай баригдажа захал[...] үүжам нэлэнхы энэ хиз[...] эрдэмтэдэй, геологуудай[...] харал урданһаа хойшо ех[...] татадаг, харгы гаргажа, [...] дэхи барагдашагүй бая[...] гые ашаглахые тэдэнэр [...] сэдэг байгаа.

Эрдэмтэдэй энэ хүсэл[...] имагтал совет баатар [...] бодото дээрэнь бэелүүл[...] эхилбэ. Тиихэдэ республи[...] мнай ажалшадшье со[...] бүхы арадтаяа хамта [...] хэтэ энэ ехэ барилгада [...] баадалсана. Улаан-Үдэ [...] домнай баригдажа, һа[...] ашаглалгада үгтэһэн [...] гын түмэр зүйлнүүдые [...] тээдэг завод БАМ-да [...] ла хэрэгтэй продукци [...] шанартайгаар гаргажа, [...] гээнэ. Тус харгын бари[...] хэрэгтэй түрүүшын [...] нуудые Байгал далай [...] гүүр абаашахаар бэлэн [...] һанаа республикымнай [...] замшал мэдүүлнэ.

Республикымнай [...] хизаараар энэ ехэ [...] зурыхада, байгаалиин [...] лиг ашаглагшадай шэнэ [...] нэ хото, һууринууд [...] бодохо. Тиимэһээ [...] ришэн зониие эдеэ [...] — һүн, тоһон, огор[...] эдеэн, мяхан гэхэ [...] — хангаха гээшэ [...] болоно бшуу. Хүдэлмэ[...] дэй энэ эрилтые хан[...] түлада Баунтын ай[...] хүдөө ажахые хурдан [...] гэнөөр хүгжөөхэ арга [...] ломжо бии гэжэ эрдэ[...] тоолоно, бэшэнэшье. Н[...] гай сагай уларил [...] абажа, сабшалан, таря[...] гай газар элдүүрилхэ [...] ри ехэ хүдэлмэри ябу[...] даха байха гэжэ лаб [...] мээр.

Хоридохи зуун [...] мүнхэлһэн түүхэтэ [...] эхилбэ гэжэ һанаа[...] шүлэгшэн бэшэшье [...] шүлэгэй мүрнүүдээр [...] иигэжэ түүрээхэ дура[...] рэнэ:

Байгал далайн хоймор[...]
Баунтын үргэн хизаар[...]
БАМ гэдэг харгын
Барилга мүнөө захалба.
Залуушуул, комсомол[...]
отряд[...]

Зуун жэлые мүнхэлһэн
Зүүдэндэ ороогүй барил[...]
Зүрхэтэйгөөр зүйжэ эхил[...]
Баян хойто хизаарай
Баян хэбтэшэ эдлэхэ
Бодол хүсэл бэелүүлэг[...]
Бүгэдэнэй омогорхол
боло[...]

М. ДУГАРОВ.

АМЖАЛТАЯА БАТАДХАБА

Түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ Гааргын хонишод бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, дээшэлмэл социалис уялгануудые баталан абаад, хэлэһэн үгэеэ бодото дээрэнь дүүргэхын тула нэгэ хүн шэнгеэр ажаллажа гараа. Тэндэхи хонишод олон хурьга абажа, дүн сагаан һүрэгөө бүри олошоруулха уряа доро ажаллаа гэхэдэ, алдуу болохогүй. Хүн бүхэнэй хэжэ, бүтээжэ байһан ажалдаа эзэн ёһоор хандаһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ ажахыгаараа үрэжүүлэгдэһэн зуун хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараһан юм. Совхозой хонишодой 12 бригадын 5-ниинь үнгэрэгшэ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээ дээшэ хурьга түлжүүлээ.

Республикын солото хонишодой нэгэн, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ зуун хонин бүриһөө 131 хурьга түлжүүлжэ, аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн алдартай. Энэ нүхэрнай өөрынгөө мэргэжэлые табан хурган шэнгеэр мэдэхэ, урагшаа һанаатай, дүй дүршэлөө залуу хонишодто дамжуулдаг заншалтай юм. Үнгэрһэн жэлдэ гүрэн түрынгөө эгээл үндэр шагнал — Ленинэй орденоор шагнагдаһан гэжэ малшан бүхэн һайн мэдэхэ.

Хонишодой дунда социалис мүрысөө үүсхэхэ хэрэгтэ Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева гол анхаралаа табидаг, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула хаба шадалаараа оролдодог хүнүүдэй нэгэн юм. Гааргын эрхим хонишон һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада харууһалжа байһан зуун эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээшье олон хурьга түлжүүлжэ, шэрүүн уларилтай Хурамхаанай ажахынуудта иимэ үндэр амжалта түйлажа болохо гэжэ гүйсэд гэршэлһэн байна.

Түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ нүхэр Бадмаева зуун эхэ хонин бүриһөө 115 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 3,9 килограмм ноһо хайшалха, хурьгадые эхэһээнь таһалха үедэ тус бүриинь шэгнүүр 23 килограмм болгохо социалис уялга баталан абаад, аймагайнгаа хонишодто нээмэл бэшэгээр хандаһан юм.

«Хонишон бүхэн абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула жэлэй дүрбэн сагта оролдохо зэргэтэй. Зуутан-хонишод түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарангүй, үшөө һайн дүн түйлахын түлөө эрмэлзэхэ, залуу хонишодто дүй дүршэлөө дамжуулха хэрэгтэй. Үгэеэ ойлголсон, бэе бэедээ туһалалсан ажаллабал, хараалһан даабаряа бодото дээрэнь дүүргэхэмнай дамжаггүй» гэжэ тэрэ хандалга соонь хэлэгдэнэ.

Нёдондо түйлаһан амжалтаяа дахин дабтахын тула Гааргын хонишод түхэреэн жэлэй туршада габшагай бэрхээр ажаллажа гараба. Хүн бүхэн харюусалгатай хаһа — түл абалгадаа эрхим һайн бэлэдхэлтэй орожо шадаа. Тус ажахы энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад, һайнаар түлжүүлжэ байна. Эхэ хонидой зарим отарануудта хабарай хурьгад гаража үргэлжэлһөөр.

Дүй дүршэлтэй бэрхэ хонишон Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева зуун эхэ хонин бүриһөө 132 хурьга абажа, хараалһан уялгаяа үлүүлжэ шадаба. Иигэжэ энэ нүхэрнай хурьга абаха табан жэлэйнгээ түсэбые жэлээр уридшалан дүүргэжэ, шэлэһэн мэргэжэлээ эрхим [...] наар мэдэхэ байһанаа [...] дахин гэршэлбэ.

Энэ ажахын бэрхэ хо[...] шодой нэгэн — Октябр[...] Революциин ордент[...] Энхеевна Тыхеева зуун [...] нин бүриһөө 106 хур[...] абаад, мүн һайнаар түлж[...] жэ байнхай. Бэрхэ хони[...] той уулзажа, ажал түл[...] һурахадамнай, тэрэ ма[...] иигэжэ хэлэбэ:

— Арбаад жэлэй [...] Цыбикжап Аюшеевна Б[...] маевагай отарада хоер[...] гарай хонишоноор ажалл[...] эхилһэн хүм. Мэдээ, ойл[...] гүй юумыем ахалагша хо[...] шон даруу номгоноор хэл[...] үгэхэһөө гадна, хони[...] яажа харууһалхада [...] бэ, түл абалгын үедэ ажа[...] яажа хэхэдэ таарамжат[...] гэжэ хэлэжэ үгэгшэ һэн. [...] нишон-зуутанай тоо[...] ороһоншье һаа, түрүүшы[...] багшада ходо хандажа, [...] дүршэлтөйнь танилсажа [...] дагби.

Гааргын совхозой 12 [...] лагша хонишоной 7-ни[...] зуутан болобо. Абаһан [...] гадаа гээлтэ хороол[...] оруулангүй хүхэ ногоо[...] рэ гаргаха зорилго урда[...] бяад, хүн бүхэн орол[...] байнхай.

1974 оной июниин 16[...] СССР-эй Верховно Сов[...] һунгалтын үдэр. Гүрэ[...] рынгөө дээдын зүйл[...] да ажалай баатар[...] дые һунгаха хүдэл[...] шиидхэхы үедөө ор[...] Гааргын совхозой бэрх[...] нишон Цыбикжап Аюше[...] Бадмаева СССР-эй Верх[...] Соведэй депутадта канд[...] даар Баргажанай 517-д[...] һунгуулиин округһоо [...] дуугаар дэбжүүлэгдэ[...] хын малшад һунгалтын [...] рые ажалай амжалтануу[...] угтаха зорилго урдаа та[...] оролдожо байнхай.

В. БАДМАЕВ.

Хурамхаанай аймаг.

СЕМИНАР БОЛОБО

СССР-эй Верховно Соведтэ болохоёо байһан һунгалта совет арадай ажабайдалда ехэ политическа удха шанартай үйлэ хэрэг мүн. Ушар тиимэһээ байгша оной июниин 16-да болохо һунгалтада бэлэдхэл хаа хаанагүй түлэг дундаа ябажа байна. Тиихэдэ олон тоото агитколлективүүдэй хүдэлмэрине ударидаха, хинаха гээшэ партийна организацинуудай шухала зорилго болоно. Эдэ бүгэдые хараадаа абан, КПСС-эй Советскэ райком агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй семинар һаяхан үнгэргэбэ.

Тус семинарта хабаадагшад партиин Улаан-Үдын горкомой секретарь **С. В. Ангаповай** «Мүнөө үеын эрхэ байдалда ябуулха үзэл сурталай хүдэлмэриин зорилгонууд», республикын госпланай түрүүлэгшын орлогшо **М. А. Петрунинай** «Республикын арадай ажахын хүгжэлтэ, арбадахи табан жэлэй хараа түсэбүүд», КПСС-эй Советскэ райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша **Ю. Ж. Батуевай** «СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бэлэдхэлэй ябаса тухай» гэһэн элидхэлнүүдые шагнабад.

Манай корр.

ЭРХИМ МЕХАНИЗАТОР

Үбэлэй хүйтэн, жабартай һалхин Баргажанай орьёл хаданууднаа үлеэжэ, гол горхонуудые дахан, үүр сухалаа багтаажа ядаһандал шуты бургааһан соогуур эшхэрнэ, талада гарахадаа галзуурһан мэтэ боложо, харгы дээгүүр саһа тууна.

Эгээл энэ үүр хираанай үедэ тэнгэридэ мүшэдэй аниб-ониб гэлдэн байбашье, тракторай задарюугаар хүнхинэһөөр саашаа холодон ошохонь Шагта тосхоной хойто зүгһөө дуулдана. Энэмнай үнинэй механизатор Василий Иванович Казаков ажалдаа гараба гээшэ. Тэрэ орой болотор унтажа хэбтэдэггүй, ехэ эртэшэ хүн шуу.

1950 ондо Татаурово тосхондо механизаторнуудай юһэн һарын курс дүүргээд, үбэл зун, хабар намарые илгангүй, өөрынгөө түрэл нютагай Уланай колхоздо таһалгаряагүй ажаллана.

Мүнөө Василий Иванович үбһэ шэрэнэ. Тэрэ «Беларусь» трактораараа үбэлэйшье богонихон үдэр соо колхозойнгоо холын малшадай байра хүрэтэр 2—3 эрьесэ хэжэ үрдидэг, ниитын адууһа малые тэжээлгүй орхижорхидоггүй хүн гээшэ.

Тэрэ тон һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Амжалтын үндэһэ һуури элирүүлхэ гэбэл, Василий Ивановичай оролдосо, шадабариинь харадаа абахат. Мүн даажа абаһан трактораа 1968 онһоо хойшо капитальна заһабарида оруулангүй абажа ябана. Тэрэ трактораа тон һайнаар харууһалдаг, сүлөөтэй сагай гарахатай адли машинаяа шалгадаг, заахашье ондоохон болоболнь, түхэлдэнь заал һаа оруулдаг, заһадаг. Тиимэһээ тракторынь огто эбдэрнэ, һаатанагүй ха юм.

Гадна Василий Иванович сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө туһалхаар хододоо бэлэн байдаг. Хүндэ хүшэр сагай тохёолдобол, хамтынгаа хэрэгэй түлөө үдэр, һүнигүй ябаха. Тэрэ даажа байһан хэрэгтээ хододоо харюусалгатайгаар хандадаг хүн.

Габшагай ажалайнгаа түлөө Василий Иванович Казаков «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаа һэн. Мүнөө юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада бүришье габшагайгаар хүдэлжэ ябана.

Г. БАДМАЕВ.

Баргажанай аймаг.

ТҮСЭБ—БОЛЗОРҺОО УРИД

Мухар-Шэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой һаалишад, үхэршэд ажалай ехэ амжалта түйлаба. Гүрэндэ 1700 центнер һү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб хоёр һараар уридшалан, майн 5-да дүүргэһэн тухайгаа КПСС-эй райкомдо, аймсоведэй гүйсэдкомдо элидхэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 511 центнер ехэ һүн тушаагдаха гэхэ гү, али һаалинь 35,2 процентээр дээшэлээ.

Түйлаһан амжалтаараа зоригжоһон һаалишад, үхэр адуулагшад бии байгаа арга нөөсэнүүдээ али бүхы талаһаань нарибшалан тооложо үзөөд, июлиин нэгэн хүрэтэр үшөө 850—900 центнерһээ бага бэшэ һү тушаахабди гэжэ мэдүүлбэд. Энэмнай болохоёо байгаа СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтада бидэнэй барһан ажалай бэлэг болоно гээд малшад хэлэнэ. Мүнөө эндэ ажалай эршэ улам шангадана, үдэр бүри 16,5 центнер һүн һаагдаад, 14,5—15 центнерынь гүрэндэ тушаагдана.

Тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэй угтамжын түсэб-уялгануудаа бодотоор бэелүүлхын тулада дэлгэрһэн мүрысөөндэ олохон һаалишад, үхэр адуулагшад эрхим дүнгүүдые түйлана. Жэшээлхэдэ, Л. Г. Кобылкина, А. М. Черных, П. П. Нетесова, М. К. Фефелева болон бусад һаалишад жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 914—1036 килограмм һү һааба.

Һү һаали дээшэлүүлхэ хэрэгтэ фермын үхэр адуулагшад коммунист Анатолий Наумович Фефелов, комсомол Павел Минаев гэгшэдэй хубита ехэ байха.

Б. ЖАМБАЛОВ.
манай корр.

СОВЕТ ОРОН

УҺАЛУУРИИН ҺУБАГУУД

ОМСК. Эндэхи «Ермак» совхоздо шэнэ газар ашаглахаар түрүүшын бураздаагай гаргагдаһан сагһаа хорин жэлэй үнгэрһэн хойно эндэ, Казахстанай хилэ дээрэ, түрүүшын һубагууд бии болобо. Һаяар Иртышэй уһаар тала үндалуулагдажа эхилхэнь. Тиимэһээ совхоздо ажалай ветерануудай нэрэ хүндые тэмдэглэхэдэ, эдэнэртэй зэргэлээд, мелиораторнууд хүндэтэй газарта һуулсаба.

Шэнэ газарые хоёрдохёо һэргээхэ — уһалагдадаг болгохо ажал эндэ түсэбэй ёһоор ябуулагдана. Омскын урда зүгтэхи шэнэ газар ашаглагдаһан хуурай һалхинда үлеэлгэдэг юм. Гэбэшье эндэ ургасын тарасые гектарай 15, зарим газарнуудта 20—30 центнер хүрэтэр дээшэлүүлжэ шадаһан һаа, уһалууриин ашаар ургасын гараса хоёр дахин дээшэлхэһээ гадна, жэлһээ жэлдэ һайн ургаса гарахаар найдамтай болохо байна.

25 жэлэй туршада хэгдэхэ ажалай проект табилгада Сибириин болон Ленинградай институдууд хабаадалсаа. Шэнээр ашаглагдаһан хахад миллион гектар газар гэхэ гү, али Омскын урда захын таряалан уһалууриин түхеэрэлгэнүүдтэй болохо юм.

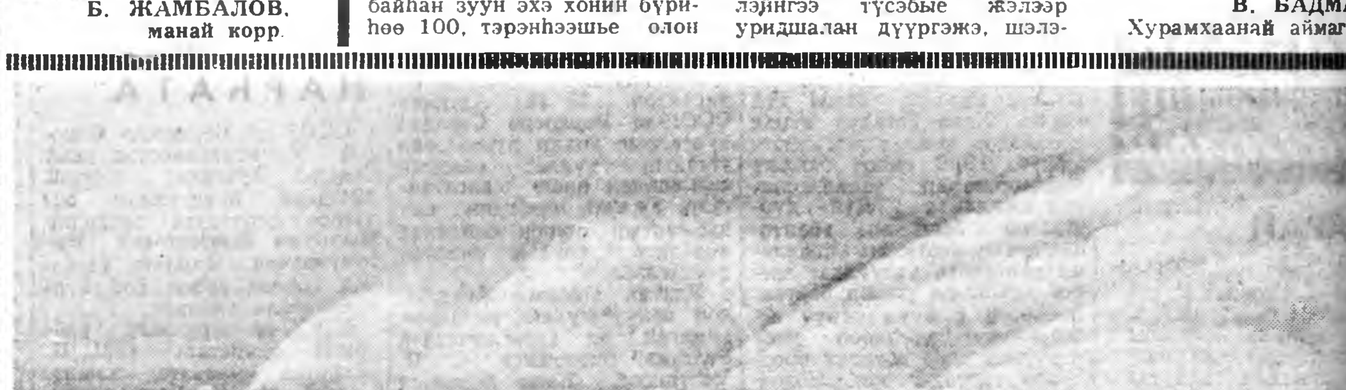
АЛТАЙН ТАРЯАЛАН

БАРНАУЛ. Эндэхи эрдэмтэд болон мэргэжэлтэд хүдөө ажахыда хизаарай байгаалиин баялигуудые хэрэглэхэ түсэб бэлдэбэ. Ажахын энэ шухала һалбарие нэгэдхэмэл, тусхай шэглэлтэйгээр ябуулха гэжэ тэрэ түсэбөөр хараалагдана. Ороохо таряа ехээр ургуулха, илангаяа һайн сортын хабарай шэниисэ ургуулдаг болохо хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Шэниисэ хизаарай таряалангай газарай хахадые — 3,5 миллион гектар эзэлхэ.

Бусад ургамалнуудые тариха газар мүн лэ тодорхойлогдоно. Намарай тарилга ехэхэн талмай эзэлхэ юм. Хара таряан болон намарай шэниисын үндэр баян ургаса үгэдэг Бийско-Чумышска болон Присалаирска зононуудай шиг нойтоор баян газарта эдэ ургамалнууд таригдаха. Урдань хүрпээгэй ургамалнууд эндэ тэндэ таригдадаг байгаа. Мүнөө тэрэ болюулагдаба. Шара будаа — хизаарай зүүн-урда, гэршүүхэ хорёод районуудта таригдадаг болохоор хараалагдаба. Тиигэжэ энэ шухала ургамалнуудта байгаалиин тааруу зохид байдалтай газар шэлэгдэбэ.

Газар уһалха, нуга сабшалан болон бэлшээри һайжаруулха талаар ехэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ. Мал ажалай оньһожоруулагдаһан мянга шахуу комплекс бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана. Эдэ бүгэдын ашаар хизаарай колхоз, совхозууд гүрэндэ ороохо таряа, һү, мяха болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые ехээр худалдаха аргатай болохо байна.

(ТАСС-ай корр.).

СТАВРОПОЛИИН ХИЗААР. Георгиевска районой «Александрийский» колхозой поли дээрэ Ех[...] Ставрополиин каналаар Кубаниин уһан хүрэжэ ерэбэ. Таряалангай талмайе үндалуулгада уһа сасадаг түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэн э.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: таряалан уһалалга дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ СОЦИАЛИС РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ БҮХЫ ҺУНГАГШАДТА, ГРАЖДАНИНУУДТА

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ

ХАНДАЛГА

(Түгэсхэл. Эхиннинь 1-дэхи нюурта).

...дээлдэг, хубсалдаг болоо. Промышленна болон эдеэ хоолой эд товарнуудые хүн зондо худалдаалга улам ехэ болоно. Ниитын эдеэ хоол һайжарна, ажаһуудалай талаар хүн зондо улам ехэ туһаламжа үзүүлэгдэнэ, хото, городууд болбосон түхэлтэй болгогдоно. Арадай байдал һайжаруулха гэһэн КПСС-эй политикань удаа дараагаар, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ үнгэрһэн жэлнүүд эли тодоор харуулаа.

Коммунис партимнай совет хүнүүдэй материальна болон оюун сэдьхэлэй хэрэглэмжые улам гүйсэдөөр хангаха тухэ, гэр байрын байдалые, социально-культурна болон ажаһуудалай талаар хангалгые һайжаруулхын, арадай хэрэглэмжын эд товарнуудые улам ехээр, һайн шанартайгаар бүтээн гаргахын түлөө саашадаашье оролдохо юм. Гансал энэ жэлдэ хүн бүхэн дээрэ бодожо үзэбэл, хүн зоной бодото олзо доход 5 процентээр дээшэлхэнь. Ороной зүүн нютагуудтахи үйлэдбэриин һалбаринуудай арбанда зэргэын түлөөһэтэй хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй доодо захань дээшэлүүлэгдэжэ түүргэгдээд, мүн нимэ хэмжээн ороной хэдэн бусад нютагуудта удаа дараагаар бэелүүлэгдэжэ эхилхэ юм.

Партиин хараалһан үргэн ехэ социальна хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын түлэдэ ажалай коллектив бүхэн, ажалшан бүхэн үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ саашадаашье улам ехэ хубита оруулха, ниитын баялигые сахин арьбадхаха ёһотой.

Нүхэд һунгагшад! Советскэ Союзай граждаанинууд! Арад зоной байдал һайжаруулха гээшэ партиин экономическа политикын дээдэ уг зорилго мүн. Хүн зоной һайн байдалай түлөө, хүн зоной байдал һайжаруулхын түлөө бүхы юумэ хэхэ! гэһэн уряа лозунгые партимнай тунхагланхад, бодото дээрэнь бэелүүлжэ байна. Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанар арад зоной байдал саашадань һайжаруулхын түлөө, бүлэ бүхэнэй, бүхы совет хүнүүдэй байдал һайжаруулхын түлөө дуугаа үгэхэт.

Совет обществын оюун ухаанай ажабайдал улам баян, улам түгэлдэр боложо байна. Үнгэрһэн жэлэй туршада арадай һуралсал, эрдэм ухаа, соёл культура, литература болон искусство саашадань хүгжөөхэ талаар парти болон гүрэн хэдэн шухала хэмжээ бэелүүлээ. Һүүлэй жэлэй туршада 13 мянга гаран шэнэ һургуули баригдаа. Дунда, дээдэ һургуулинуудай болон мэргэжэлэй-техническэ һуралсал һайжаруулха талаар ехэ хэмжээ ябуулагдажа бэелүүлэгдээ. Мүнөө хүдэлмэришэдэй гурбаниинь хоёр хубинь үдүүгээ, мүн колхозшуудай хахадынь шахуу дээдэ болон дунда (гүйсэд бэшэ) һургуули болонхой. Совет залуушуудай амжалтатайгаар һуралсахада, һайн мэргэжэлтэй болохо, үзэл сурталай талаар болбосорон хатуужахада бүхы арга эрхэ нүхэсэл бии юм.

Эдэ жэлнүүдэй туршада наукын мэдэсэ болон техническэ дэбжэлтын ехээр хүгжэжэ байгаа шэглэлнүүдтэ эрдэм наукын теори болон тэрэниие бодото байдалда хэрэглэхэ талаар ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Газарай гүн, дэлхэйн океанай өөр болон замбуулинай дайдые шудалха эзэмшэхэ талаар ехэ ажал хүдэлмэри ябуулагдаа, шэнэ нээлтэнүүд хэгдэжэ байна. Мүн шэнэ хүсэ эрчим гаргаха, үрданайхиһаа тал ондоо хэмжээ, хүдөө ажахын ехэ ашаг ... элүүрые хамгаалгын һалбаринуудта ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Наукын болон техникын хүгжэлтын эмхи зургаанууд саг үргэлжэ үргэжэ, эрдэм ухаан болон үйлэдбэриин холбоон бэхижэнэ.

Соёл культурын материальна баазань саашадаа хүгжэжэ, библиотекэ болон клубуудай тоо олошороо. Газета, журнал болон номууд улам олон хэһэгээр хэблэгдэжэ болоо. 1973 ондо 1969 онойхитой сасуулбал, 18 миллион хэһэгээр олон газетэ нэгэн доро гарадаг, мүн 42 миллионоор олон хэһэг ном хэблэгдэнэ байна. Хүн зоной хэрэглэдэг телевизорнуудай тоо 1,6 дахин олошоо.

Литература болон искусствын талаар һүүлэй жэлнүүдтэ, ехэ юумэ нилээд бүтээгдэв. Парти, арад зомнай зохёолшод, зураашадай, композиторнуудай, театр болон киногой хүдэлмэрилэгшэдэй ажал ябуулгые, үнэн сэгнэнэ. Эдэнэй зохёохы ажалынь манай обществын оюун ухаанай ажабайдалые баяжуулна.

Совет эрдэмтэд, литератора ба искусствын ажал ябуулагшад, багшанар ба врачнууд, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд хүдэлмэришэдтэй, колхозниктай, инженернүүд болон техникүүдтэй хамтаа коммунизм байгуулгын ажалда хабаадажа, ажахын болон соёл культурын байгуулалтын зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хэрэгтэ ехээхэн хубитаа оруулна.

Нүхэд һунгагшад! Эрдэм наукын ба соёл культурын, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд, литература ба искусствын ажал ябуулагшад! Коммунис партиин политика — совет обществын соёл болбосоролой бүхы талаар һалбаран мандаха хэрэгтэ зорюулагдаһан политика мүн. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад арадай гэгээрэлые ба элүүрые хамгаалгые улам саашадань хүгжөөхын түлөө, манай эрдэм наукын ба соёл культурын шэнэ туйлалтануудай түлөө дуугаа үгэхэ байнат!

Һүүлшын һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн дүрбэн жэлэй турша соо **обществын политическэ бүхы эмхидэлые улам саашадань нарижуулан һайжаруулха, олонациональна Совет гүрэниие бэхижүүлхэ, социалис демократиие хүгжөөхэ** тушаа горитой ба олон янзын хүдэлмэри хэгдээ. Коммунис байгуулалтада хүдэлмэришэн ангиин дүүргэдэг үүргэ бүри ехээр дээшэлээ, хүдэлмэришэд болон таряашадай холбоон улам бэхижээ. Манай обществын ангинууд болон социальна бүлэгүүд хоорондоо бүри ойро дүтэрхы боложо байна. СССР-эй арадуудай аха дүүгэй хани барисаан бүри бата бэхи, совет патриотизмын ба социалис интернационализмын һайн һайхан мэдэрэл бүри хүсэтэй, гүнзэгы шэнжэтэй болоо.

Совет Социалис Республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ манай арадай интернациональна нягта жагсаалтай байһанай һүртэ гэршэ болоо бэлэй. Союзна ба автономито республиканууды, автономито областьнууд ба национальна округуудые Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаһан ушар оронoймнай бүхы нацинууд ба үндэһэ яһатанай ажалшадай аха дүүгэй холбоо ба хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ тэдэнэй гаргаһан элитэ ехэ габьяае мэдэрһэн, ССР Союзай хүсэ шадалые бэхижүүлхэ, коммунизм байгуулха хэрэгтэ тэдэнэй оруулһан ехэ хубитые сэгнэһэн ябадал мүн болоно. Соведүүдэй ороной зуу гаран нацинууд болон үндэһэ яһатанай ажалшад ниитэ уг зорилгоор нэгэдэһэн, Коммунис партиие тойроод нягтаар жагсаһан эбтэй эетэй нэгэдэмэл бүлэ шэнгеэр һунгалтые угтажа байна.

Партиин Программые, мүн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ үедэ социалис демократи улам саашадаа хүгжэһэн байна. СССР-эй 8-дахи зарлалай Верховно Совет социально-экономическа хүгжэлтын ба уласхоорондын харилсаануудай амин шухала асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэдэг, өөрынгөө үндэр ехэ уялгые эрхимээр дүүргэдэг байгаа. Ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй үүргэ нилээд дээшэлээ, тэрээндэ депутадуудай дүрим тухай хуулиие баталан абалга ехээр нүлөөлөө. Һунгагшадтай Соведүүдэй байгуулдаг холбоо барисаан бүри бата бэхи болоо. Профессиональна союзуудай, комсомолой ба ниитын бусад организацинуудай эдэбхи хэшээл улам үргана. Гүрэниие хүтэлхэ хэрэгтэ бүри үргэн ниитэ ажалшад хабаадуулагдана. Социалис хуули ёһон ба гурим заршам бэхижүүлэгдэнэ.

Совет обществын социально-политическэ талаараа улам саашадаа нягта жагсаалтай болохын тулада, социалис нацинуудай һалбаран мандахын, удаа дараалан бүри ойро дүтэрхы болохын тулада Коммунис парти али бүхы шухала юумэ хэхэ, марксистско-ленинскэ үзэл сурталай, совет патриотизмын ба пролетарска интернационализмын үзэл бодолоор, национализмын ба шовинизмын үзэгдэлнүүдтэ эбсэшэгүй байхаар ажалшадые саашадаашье хүмүүжүүлхэ юм. КПСС хадаа социалис ёһоной арадай засаг түрые али бүхы талаһаань хүгжөөхэ хараа шутам оролдосотой нэтэрүүгээр үргэлжэлүүлхэ, Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, социалис хуулиие, гүрэнэй журамые бэхижүүлхэ, нобшо нозогой ба албан хойрог ёһоор хандадаг үзэгдэлнүүдтэ эсэргүү тэмсэл ябуулха, захиргаанай аппарадай хүдэлмэриие һайжаруулха юм.

Нүхэд һунгагшад! Советскэ Союзай эрхэтэд! Коммунис партиин политика — хүдэлмэришэн ангиин ба колхозно таряашадай холбооe улам саашадань бэхижүүлхэ, ангинууд ба социальна бүлэгүүдые бүри ойро дүтэрхы болгохо, арадуудай хани барисаа ба аха дүүгэй харилсаа бэхижүүлхэ политика мүн, энэ хадаа социалис демократиие улам саашадань нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагдаһан политика мүн. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад партиин социальна ба национальна политикын шэнэ амжалтануудай түлөө, бүгэдэ арадай социалис гүрэниие улам саашадань бэхижүүлхын, тэрэнэй демократическа үндэһэ һууриие хүгжөөхын түлөө дуугаа үгэхэ байнат.

Үнгэрһэн жэлнүүд Коммунис партиин, Совет гүрэнэй гадаадын ленинскэ политикын горитой ехэ амжалтануудаар тэмдэглэгдээ. Социалис оронуудай байдал, дэлхэйн социализмын байдал улам бэхижээ. КПСС-эй XXIV съездын хараалһан гадаадын политикын хараа шугамай, эб найрамдалай программын бодото хүсэтэй, аша үрэтэй байһые боложо байгаа үйлэ хэрэгүүд үнэншэмөөр гэршэлнэ гэжэ мүнөөдэр сэдьхэлээ ханангяар хэлэхэдэ болоно.

Хархис ба эээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ эсэргүүсэдэг эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй нэтэрүү шанга тэмсэлэй үедэ «хүйтэн дайнай» түгшүүрилтэ байдал һуларуулха, социальна элдэб байгуулалтатай гүрэнүүдэй эбэй ёһоор зэргэ оршохо гэһэн гол ёһонуудай бэелхэ тээшэ уласхоорондын харилсаануудта эрид эрьелтэ болоо байна. Бүгэдэ ниитын эб найрамдал аршалан хамгаалха арга боломжо бата найдамтай боложо байхай. Экономикын, эрдэм наукын, техникын, соёл культурын талаар гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ аша туһатай удаан болзоройн харилсаа тоггоохо үндэһэ һуури табигдажа байна. Эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай хэрэгые сэгнэдэг бүхы хүмүүдэй зорилго юуб гэхэдэ, энэ хүгжэлтын эрьелтэгүйгөөр хүгжэхэ хэрэгтэ нүлөөлхэ ябадал мүн болоно.

Уласхоорондын оршондо тоггожо байгаа шэнэ, бүри таатай һайн байдал — энэ хадаа нэн түрүүн хүсэнүүдэй тэнсүүриин социализмын аша туһада хубилһанай үрэ дүн, КПСС-эй, Совет гүрэнэй гадаадын политикын эдэбхитэй, эрмэлзэхы түгэс хүсэтэй ажал ябуулгын үрэ дүн мүн болоно. Энэ хадаа манай ороной аха дүү социалис гүрэнүүдтэй хэһэн хамтын, зүбшөөгдэмэл ябуулгын үрэ дүн мүн болоно.

КПСС-эй гадаадын политика ангиин, бодото социалис шанжэтэй юм. Совет арадай амжалтатайгаар, зохёон байгуулхы ёһоор ажаллахынь тулада, аха дүү социалис оронуудай бата нэгэдэл, хани барисаа улам бэхижүүлхын тулада эгээл эрхим һайн эрхэ байдал байгуулха зорилгоор манай парти саашадаашье өөрһөөнь дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байна.

Интернациональна уялгадаа үнэн сэхэ байдаг КПСС национальна талаараа бэеэ даанхай байдалаа аршалан хамгаалдаг, эээрхэг түримхэй ябуулгада, империалис ба колониальна дарлалтада эсэргүү, эб найрамдалай ба социальна дэбжэлтын түлөө тэмсэдэг арадуудай талада хэлбэришэгүйгөөр тэмсэхэ байна.

Нүхэд һунгагшад! Соведүүдэй ороной эрхэтэд! Коммунис партиин гадаадын политика — арадуудай хоорондохи эб найрамдалай, хани барисаанай политика мүн. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад уласхоорондын оршондо Советскэ Союзай, социалис хани нэгэдэлэй байдалые улам саашадань бэхижүүлхын түлөө, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй харилсаануудта эбэй ёһоор зэргэ оршохо гол ёһонуудай бодотоор бэелхын түлөө, бата бэхи эб найрамдалай түлөө, термоядерна дайнай аюулһаа хүн түрэлтэниие зайсуулхын түлөө дуугаа үгэхэ байнат!

Коммунис парти хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин, оронойнгоо бүхы ажалшадай үндэһэн шухала аша туһые элирхэйлэн мэдүүлдэг юм. Тиигэхэ зуураа тэрэ хадаа эхэнэрнүүдэй, залуушуулай, пенсионернүүдэй — бүхы улад зоной ажалай ба ажаһуудалай онсо илгаануудые хододоо хараадаа абадаг, тэдэнэй эрилтэ хэрэглэмжэнүүдтэ ехэ анхарал хандуулдаг.

Хүндэтэ эхэнэрнүүд! Манай агууехэ Эхэ ороной алдарта басагад! Совет арадай али бүхы туйлалтануудта танай хэһэн ажалай туйлай ехэ хуби бии. Ургажа ябаа үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ танай дүүргэдэг үүргэ угаа ехэ.

Совет эхэнэрнүүдэй ажалай болон ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулхын тулада Коммунис парти али болохо бүхы юумэ хэнэ. Манай орон дотор эхэ-эхэнэр бүгэдэ арадай анхарал оролдолгоор хүреэлэгдэнхэй. КПСС, Совет гүрэн аша үрэтэйгөөр ажаллахынь тулада, ниитын ажал ябуулга эрхилхын ба хүүгэдээ хүмүүжүүлхынь тулада эхэнэрнүүдтэ бүри таатай һайн эрхэ байдал байгуулха, гэр бүлэ ба гэр байдал тухай үдэр бүри тэдэнэй хандуулдаг оролдолгые хүнгэдхэхын тулада саашадаашье хэмжээнүүдые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхэ байна.

Соведүүдэй ороной комсомолшууд, хүбүүд ба басагад! Таанад аха үетэнтэеэ хамта ээм ээмээ түшэлсэн, коммунизм байгуулгын түрүү зэргэнүүдтэ хододоо жагсадаг байгаат. Комсомолдо Владимир Ильич Ленинэй нэрэ олгоһон үдэрһөө хойшо табин жэлэй ой энэ жэлдэ гүйсэхэнь. Комсомол агууехэ багшын ба вождиин захяа заабаринуудые арюун нангинаар дүүргэнэ. Ленин шэнгеэр ажаһууна, хүдэлнэ, һурана, тэмсэнэ. Энээниие Ленинскэ комсомолой һая болоһон съезд ехэ хүсэтэйгөөр үшөө дахин гэршэлэн харуулаа.

Хэдэн зуугаад мянган залуу хүнүүд түрүүшынхиеэ дуугаа үгэхэ байна. Өөһэдынгөө гражданска уялгые тэдэнэй нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ байһандань, Совет Социалис Республикануудай Союзай эрхэтэнэй үндэр нэрэ зэргые хододоо, хаанашье эрхимээр абажа ябаха байһандань һэжэглэлтэгүй!

Совет засаг, манай социалис байгуулалта залуу хүнүүдтэ үргэн харгы зам нээжэ үгөө, энэ харгы зам дээрэ хүнүүд бэежэн зоригжоно, ажалша хүнэй, зохёон байгуулагша хүнэй шэнжэ шанар шэрээгдэнэ. Парти хадаа ургажа ябаа үетэнэй, манай студентнүүдэй һурахынь тулада, залуушуулай зохёохы бэлиг шадабаряа харуулхын тулада али бүхы эрхэ байдал саашадаашье байгуулха, ажалые хүндэлдэг, тэрээндэ дурладаг үзэл бодолтойгоор тэдэниие хүмүүжүүлхэ тухай саг үргэлжэ анхарха, коммунизм байгуулагша залуушуулай ажалай болон ниитэ-политическэ эдэбхи хэшээлые бүхы хэмжээгээр дэмжэхэ, хүгжөөхэ юм!

Революциин, дайнай ба ажалай хүндэтэ ветеранууд! Танай революционно шэн зориг, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ танай харуулһан баатаршалга, шэнэ общество байгуулгын али бүхы шатануудта танай хэһэн шан габьяата ажал хадаа Эхэ орондоо алба хэлгын зоригжуулхы үльгэр жэшээ ходоодоо байгаа, байһааршье, саашадаашье байха. Амарха ёһоороо амарха эрхэтэй байбашье, таанадай олонхидынь мүнөө ажалша зоной жагсаалда гараад, залуушуулые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитаяа оруулжа байна.

Ветеранууд — Совет орон дотор аша габьяатай, хүндэтэй хүнүүд мүн. Ветеранууд тухай, тэдэнэй бэеын элүүр, энхэ ба ажабайдалайнь эрхэ нүхэсэл тухай гаргагдадаг анхарал оролдолго партиин социальна политикын таһаршагүй хубинь саашадаашье байха.

Совет эхэнэрнүүд, хүбүүд ба басагад, революциин, дайнай ба ажалай ветеранууд, таанадта КПСС-эй Центральна Комитет хандана. Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэдөө, таанад Эхэ оронойнгоо һалбаран мандахыень гүн гүнзэгы сэдьхэлһээ хүсэжэ байһанаа үшөө дахин эли тодоор харуулха байнат!

Манай арадай зохёон байгуулхы ажалые шэн габьяата **Зэбсэгтэ Хүсэнүүд** бата найдамтайгаар сахин хамгаална. Совет Армиин ба Далайн-Сэрэгэй Флодой сэрэгшэдтэ Эхэ оромнай социализмын туйлалтануудые аршалан хамгаалха хэрэг найдаа, тэдэнэр өөһэдынгөө патриотическа ба интернациональна уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэнэ.

Социалис гүрэнэй бэеэ хамгаалха хүсэ шадалые бэхижүүлхын тулада Коммунис парти али бүхы шухала юумэ хэжэ байна. Совет сэрэгшэд дайшалхы ба политическэ бэлэдхэлээ эсэшэ сусашагүйгөөр саашадаашье дээшэлүүлхэ, мүнөө үеын али бүхы буу зэбсэг ба техникые шудалха, коммунизм байгуулжа байгаа манай арадай амгалан ажалые һэримжэтэй хёрхоор хамгаалха байха гэжэ тэрэ батаар найдана.

КПСС-эй Центральна Комитет таанадые, алдарта совет сэрэгшэдые, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыстнай уряална. Энэ хадаа Коммунис партидаа үнэн сэхэ байһанайтнай, социалис Эсэгэ орондоо хизаарлашагүй дуратай байһанайтнай үшөө нэгэ гэршэ болохо бшуу!

Хүндэтэ нүхэдүүд! Бидэнэй шэлэһэн замаараа дам саашаа дабшаха бүримнай ниитын шэнэ байгуулалтын агууехэ бүлюу һайн байдал дэлхэйн үмэнэ бүри эли тодоор харагдана. Имагтал социализм бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүйе гэрэлтүүлэн харуулна гэжэ ажабайдал үнэншэмөөр гэршэлнэ.

Социализм хадаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хурдан түргэн ургалта, мүн бүхы обществын аша туһада байгаалиин арга нөөсэнүүдые зүбөөр хэрэглэхэ ябадал хангана. Тэрэ хадаа шэнэ, хүнэй нэрэ түрэдэ хүрэмөөр ажабайдалай түхэл шэнжэ зохёон батадхана. ажал хэхэ, түлөөһэгүйгөөр һураха, медицинын хангалгада ба пенсеэр тэдхэлгэдэ хүртэхэ эрхэ ажалшадта батаар олгоно, гэр байрын дэлхэй дээрэхи эгээл бага түлөөһэ, һуудал байдалай ба соёл культурын саг үргэлжын, тогтуурита ургалта хангана. Социализм гээшэ ерээдүйдөө этигэн найдалга мүн, энэ хадаа хүнүүдэй харилсаануудай ёһотой энэрхы сэдьхэлэй байгуулалта мүн.

Дотоодын ба гадаадын политикын талаар, ажахын ба соёл культурын байгуулалтада, арад зоной һуудал байдал һайжаруулгада туйлагдаһан манай бүхы амжалтанууд — баатар хүдэлмэришэн ангиин, алдарта колхозно таряашадай, арадай интеллигенциин, бүхы совет хүнүүдэй шэн габьяата ажалай үрэ дүн мүн. Энэ хадаа Коммунис партиин эрдэм наукын үндэһөөр бэелүүлдэг зүб политикын, КПСС-эй Центральна Комитедэй, ЦК-гай Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй түгэлдэр ехэ хүдэлмэриин, эдэбхи үүсхэлтэ түгэс ажал ябуулгын үрэ дүн мүн.

КПСС-тэ арад зоной аша туһаһаа ондоо аша туһа байхагүй, ажалшадай зол жаргал ба баян дэлгэр байдалһаа ондоо уг зорилго байхагүй. Совет хүнүүд партидаа этигэн найдадаг, тиигээд парти хадаа энэ этигэл найдабариень эрхимээр харюулхын тулада бүхы юумэ хэдэг. Олониитын дэмжэлгэдэ түшэглэжэ, тэрэ хадаа агууехэ Ленинэй захиһан түүхэтэ хэрэгэй илан мандахын түлөө, коммунизмын илан мандахын түлөө шэнэ илалтанууд тээшэ арад зониие бата найдамтайгаар хүтэлнэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд! СССР-эй Верховно Соведые һунгаха һунгалтын үдэр коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудай түлөө дуугаа үгэхыень Совет Социалис Республикануудай Союзай бүхы эрхэтэдые КПСС-эй Центральна Комитет уряална. Танай нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэлгэ партиин ба Совет гүрэнэй дотоодын болон гадаадын политикые һайшаажа, дэмжэжэ байһанай, коммунис байгуулалтын асари ехэ түсэбүүдые бэелүүлхын түлөө шэн габьяатайгаар саашадаашье тэмсэхээр эрид шиидэнги байһанай шэнэ толотомо гэршэ болохо бшуу!

Һунгалтада бүгэдөөрэн хабаадая!

Манай агууехэ Эхэ орон — Совет Социалис Республиканууд Союз мандаха болтогой!

Совет засаг мандаха болтогой!

Баатар совет арадта алдар соло!

Коммунис партиин хүтэлбэри доро, марксизм-ленинизмын туг доро — коммунизмын илалта тээшэ урагшаа!

Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

УЛААН-БААТАР

МОНГОЛОЙ ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДАЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

...табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые болон урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ хүдөөгэй ажалшад амжалтатайгаар хабаадажа байна. Мүнөө орон дотор 8,2 миллион толгой гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиһээ 9,5 процентээр олон түл түлжүүлэгдээд байна. Мүнөө госхозуудта, хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдтэ 3 мянга гаран трактор, 2 мянган комбайн, 4 мянга гаран автомобиль, мүн бусад олон техникэ хэрэглэгдэнэ. Хүдөө ажахын машинануудай механизмнууд гол түлэб Советскэ Союзһаа асаргадаг.

ЛИССАБОН

Португалиин шэнэ правительство

ТАСС

Премьер-министр А. да Карлуш (эрхэ шэнэ профессор, партинабэшэ) Португалиин шэнэ правительствын бүридэлые соносхогдоо. Португалиин Коммунис партиин генеральна секретарь А. Куньял, Арадай-Демократическа партиин түрүүлэгшэ ... Ф. П. ди Моура ... гүрэнэй министрнүүд, Португалиин социалис партиин Генеральна секретарь М. Соариш — гадаадын хэрэгүүдэй, Ж. М. Мота (Арадай-демократическа партиин) — дотоодын хэрэгүүдэй, полковник М. Ф. Мигель — национальна оборонын, А. П. Гонсалвиш (коммунист) ажалай министр болобо.

НСС-эй (Ороноо абарха национальна соведэй) тоггоолтой үндэһөөр, засагай шэнэ зургаанууд орон дотор байгуулагдажа байна гэжэ соносхогдоо. Португалиин Республикын шэнэ конституциин хүсэндэ оротор имэ зургаанууд үлэхэ юм. Забһарай үедэ 1933 оной хуушан конституци гол үүргэ дүүргэхэ. Национальна суглаае, кооперативна палатые тарааха гэжэ тоггоол доторо хэлэгдэнэ.

Энээнһээ хойшо Португалидахи засаг республикын президентэдэ, Ороноо абарха национальна соведтэ (НСС), Гүрэнэй Соведтэ, саг зуурын правительствэдэ тоггоон байна.

БОНН

ФРГ-гэй ШЭНЭ ПРАВИТЕЛЬСТВО

ТАСС

Федеральна канцлер Г. Шмидтын (СДПГ) толгойлдог ФРГ-гэй шэнэ правительствын тухай майн 17-до бундестагай заседани дээрэ соносхогдоо. Социал-демократическа, сулөөтэ демократическа партинуудай түлөөлэгшэдһөө правительство бүридүүлэгдэнхэй.

Эдэ партинууд бундестагта нилээд олонхидынь болодог дээрэһээ хоорондоо нэгэдэлтэй байдаг. Энэнь 1969 онһоо эхилэн байна.

Г. Шмидт, кабинедэй министрнүүд майн 16-най үдэшэ ФРГ-гэй президент Г. Хайнеманай тулээ... ФРГ-гэй правительствын оролсоһон тухай грамотануудые президент тэдэнэртэ барюулаа.

Шэнэ кабинедтэ СДПГ министрнүүдынь 11 түшаал, СвДП — 4 түшаал дааха болоо.

Вице-канцлерай ба гадаадын хэрэгүүдэй министрай түшаал сулөөтэ демократическа партиин түрүүлэгшэ, тэрэ партиин уялгые дүүргэгшэ Г.-Д. Геншер дааба.

Оборонын министрээр Г. Лебер (СДПГ), ажахын министрээр — Г. Фридерихс (СвДП), финансын министрээр — Г. Апель (СДПГ), дотоодын хэрэгүүдэй министрээр — В. Майхофер (СвДП) ба бусад томилогдоо.

Майн 17-до бундестагай заседани дээрэ министрнүүд тангаригаа үгөө.

БОНН

ФРГ-гэй политическэ шухала зорилгонууд тушаа

ТАСС

ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Шмидт Баруун Германиин телевидениин үгэ хэлэхэдээ, Германиин Федеративна Республикын гадаадын ба дотоодын политикын гол шухала асуудалнууд дээрэ тогтоон болоо.

«Брандтын, Шеелиин тодорхойлһон, эхи табиһан түхэл маягтайгаар гадаадынаа политика үргэлжэлүүлхэ бди», — гэжэ Г. Шмидт мэдүүлээ.

Ангиин тэмсэл үргэлжэнэ

Капиталис оронуудай ажалшад эрхэ сулөөгөөнэй түлөө улам эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. США-да, Англида, Скандинавиин оронуудта бүһалгаанай тэмсэлнүүд болоон эбэхэрэнэ.

«Дженерал моторс» гэжэ корпорацида хабаатай Детройтдохи (США) заводой автомобиль бүтээдэг 4600 хүдэлмэришэн ажалаа зогсообо. Салин хүлһөө дээшэлүүлхэ, мүн бусадшье эрилтэнүүдые эдэнэр табиһан байгаа.

«Бритиш эйруэйс» гэжэ авиакомпаниин уласхоорондын замуудые хангадаг 3 мянган стюард ба стюардессын бүһалгаан Англида боломжо ... Англиин ниислэл хотын түбэй уйлсануудта болоһон демонстрацида 10 мянга шахуу медицинскэ сестра хабаадаа. Эдэнэр салин хүлһэнэй дээшэлүүлжэ, ажалай арга боломжонуудые һайжаруулха эрилтэ правительствын урда табина.

Үргэн хэрэглэлгын эд бараанай налог нэмэхэ, элүүрые хамгаалгада, һуралсалда, социальна хангалтада ... тэнэн правительствын бодолгые бүдүүлэжэ буруушаан, олон мянган хүнүүд Копенгагенай, Даниин бусад хотонуудта демонстрацинуудые хэнэ. (ТАСС)

Венын хүдэлмэришэдэй районой «Виландшуле» гэжэ байшан соо Австриин (КМА) Коммунис залуушуулай нэгэдэлэй съезд үнгэргэдэбэ. Тус организаци дүрбэн жэлэй саада 1970 оной майн 10-да эмхидхэгдээ.

Ороной бүхы 9 эмхинүүдһээ эльгээгдэһэн 150 делегадууд — залуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад, һурагшад болон студентнүүд съездын хүдэлмэридэ хабаадалсажа, организацин урда табигдаһан залуу хүдэлмэришэдэй эрхын түлөө тэмсэлэй гол асуудалнуудые зүбшэн хэлсэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: съездын президиум — КМА-гай секретариат. ТАСС-ай фотохроника.

УЛААН ГАЛСТУК, МЭНДЭ АМАР!

Ильич багшын үреэлээр мүндэлһэн Пионер жэл бүри майн 19-дэ түрэһэн үдэрөө тэмдэглэдэг заншалтай. В. И. Ленинэй заабаряар мүндэлһэн хадаа Пионернүүдэй бүхэсоюзна эмхи агууехэ багшынгаа нангин нэрые 1924 оной январь соо абаад, табин жэл соо хирэ тооһогүйгөөр сахижа ябана.

Тиихэдэ 1924 ондо улаан галстук зүүжэ ябаһан эдиршүүл мүнөө үбгэн абанар, эжынэр болошонхой. Пионерэй эмхиин хүмүүжүүлгэ гараһан хэды олон хүн Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ галзуу дайсадһаа түрэл дайдаяа аршалан унаа һэн!

Далаад онуудайшье пионернүүд ахамад үетэнэйнгөө революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын һайхан жэшээ дээрэ хүмүүжүүлэгдэнэ. Апрель һарын һүүл багта зарлагдаһан ВЛКСМ-эй XVII съезд Советскэ Союзай эдир пионернүүдтэ тусхай захяа хэлээ һэн: «ЭДИР ПИОНЕРНҮҮД! — гэжэ тэрэ захяагай түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ. — ПИОНЕРНҮҮДЭЙ ЭМХИИН ТУГТА — ЛЕНИНЭЙ НЭРЭ, ЛЕНИНЭЙ ХОЁР ОРДЕН, РЕВОЛЮЦИИН АГУУЕХЭ ВОЖДИИН НЭРЭДЭ, ЭХЭ ОРОНОЙНГОО ҮНДЭР ШАГНАЛНУУДТА ХҮРЭХӨӨР ХОДОДОО БЭЛЭН БАЙГЫТ! ЛЕНИНЭЙ АГУУЕХЭ ХЭРЭГЭЙ ТҮЛӨӨ, КОММУНИЗМЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛШЭД БОЛОХОЁО БЭЛДЭГТЫ!»

Мүнөө үеын пионернүүд «Минии Эсэгэ орон — СССР» гэһэн аяншалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа байна. Тэрэнэй арбан шэглэлээр нилээд ехэ юумэн хэгдэнэ. Мүнөө жэлдэ пионернүүд хэжэ байһан бүхы хэмжээ ябуулгануудаа, шэнжэлгэнүүдээ, һуралсалайнгаа амжалтые ВЛКСМ-дэ, Пионерэй бүхэсоюзна эмхидэ В. И. Ленинэй нэрын олгогдоһонһоо хойшо 50 жэлэй гүйсэһэн ойн баярта зорюулна.

Буряад оронойшье пионернүүд миин һуунагүй. Түмэр түдэгэ, хэрэггүй саарһа элбэгээр суглуулжа тушаана. Гансахан Яруунын аймагай Эгэтын адагай дунда һургуулиин пионернүүд «К-701» гэжэ мантан томо хоёр трактор бүтээхээр түмэр суглуулаа.

Бүхы һургуулинуудта, аймагуудта хэдэн мянгаад пионернүүдэй хабаадалгатайгаар «Зарница» гэжэ сэрэгэй-спортивна наадан болоод, дүнгүүдынь гаргагдаа. Жэшээнь, Улаан-Үдын аймагта «Зарницын» түгэсхэлэй наадан майн 6-7-до боложо дүүрэв. Тэндэ Ивалгын дунда һургуулиин 7-дохи классай «Сэлэнгэ» гэжэ отряд илажа, республиканска «Зарницада» хабаадаха болоо.

«Зарница» гэжэ наадан хадаа эдиршүүлые хүмүүжүүлгын нилээд һайн арга гээд мэдэгдэжэ болонхой. Тэрэнине шадажа хэрэглэхэ гээшэ гүнзэгы удхатай. Гэбэшье зарим һургуулинуудта тэрэндэ һайн бэлэдхэл хэгдэдэггүй, һула табиһан һур болгожорхинхой. Эдир санитарнуудые, түймэр сарагшадые, хэлхээ-холбоошодые һургахын тула инструкторнууд бэлдэгдэнэгүй. «Зарница» наадана дүрим шудалуулха талаар баһал бирагүй.

Һаяар үнгэргэгдэхээ байһан «Зарницын» республиканска наадада шалгараһан эрхимүүдэй эрхим отряд Бүхэсоюзна наадада хабаадаха юм. Улаан-Үдын 40-дэхи һургуулиин «Сэлэнгэ» гэжэ отряд «Зарница-73» гэһэн Бүхэсоюзна наадана түгэсхэлдэ хабаадажа, тусхай шанда хүртэжэ бусаа бэлэй. Мүнөө жэлдэшье тэндэ ошоһон түлөөлэгшэд баһал амжалта түйлаха ёһотой гэжэ найданабди.

Пионер эдир наһан! Улаан галстуе хүзүүндээ зүүгээд ябаха хаһадаа эдир хүнэй зүрхэн соо үзэл бодолынь бүрилдэдэг. Эхэ орондоо инаг дуратайгаар, интернацинальна мэдэрэлтэйгээр, ажалда эдэбхитэйгээр эдир үедөө хүмүүжүүлэгдэбэл, бүхы наһанайнь саашанхи хуби заяан урагшатай байхань арсалтагүй. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ баатаршалга гаргажа, Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн залуушуул, эдиршүүя бултадаа пионерскэ хүмүүжүүлгын һайхан шатые дабаһан хүнүүд байгаа.

Тиимэһээ һургуулиин ахалагша пионервожатанууд, хүмүүжүүлэгшэд, дружинын соведэй гэшүүд эдир пионернүүдэй мэдэрэлые хурсадхан коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ шухала анхаралаа хандуулха ёһотой. Тиихэдэ Улаан-Үдын педучилищида пионервожатануудые бэлдэдэг таһаг бии. Ерээдүйн пионервожатануудые алишье тээшэнь һайн бэлэдхэлтэй болгохын тула багшанарай коллектив ехэ ородолго гаргадаг байна. Зүгөөр пионервожатанууд барабан сохижо, горн дуулуулхаһаа гадна, аяншалгада ябажа, наада эрхилхэһээ гадна, үзэл бодолоороо хурса, манай, этигэлдэ бүхы сэдьхэлээрэ шүтэнги байха зэргэтэй бшуу. Тэрээнгүйгөөр ямаршье хүмүүжүүлэгшэ эдиршүүлэй сэдьхэлдэ һайхан үрэһэ тарижа шадахагүй.

Пионер эдир наһан! Мүнөө заншалта болоһон һайндэрөө угтажа, хэһэн юумэеэ тодоруулжа, хэхэ юумэеэ түсэблэжэ байхадаа, ерээдүйн ехэ хэрэгүүдтэ бэеэ бэлдэнэ ха юм

«Улаан галстук, мэндэ амар!» гэжэ аха нүхэдэй ёһоор амаршалаад, манай Буряадороной бүхы пионернүүдтэ һуралсалдань, ниитын ажалдань амжалта хүсэе.

БАЙГАЛ-АМАРАЙ МАГИСТРАЛИИН БАРИЛГАШАДТА ПИОНЕР-АРТЕКОВЦҮҮДЭЙ НЭЭМЭЛ БЭШЭГ

ХҮНДЭТЭ АХА НҮХЭД! Байгал-Амарай магистралиин барилгашад!

Парти болон Ленинскэ комсомол хадаа Комсомольск-на-Амуре хотоһоо эхилээд, Шэнэ газарые, Братскые, Сургудые, КамАЗ-ые дамжан ерэһэн ... дар солын эстафетые үе залгуулан абахые таанарта, 70—80-яад онуудай комсомолшуудта горитой хон нэрэ хүндэ олгобо гээшэ, харин энэ хадаа ... дэндэшье — пионернүүдтэшье хабаатай ха юм!

Артек гэжэ улаан галстук зүүгшэдэй республикын үхибүүд — бидэнэр Таанадаараа омогорхобди, эрхим бригадануудтай хамта амжалтаартн баясахабди. юһэдэхи табан жэлэй карта дээрэ Таанарай гаргаһан замые тэмдэглэхэбди.

Танай отрядуудтал тон адли, Артегтэ олон ... доо үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн эбтэй этэй коллектив суглараа. Хэрбээ барилгые дүүргэхын тула залуу аад, ажалда дуратай бидэнэй гарнуудай ... рэгтэй болоо һаа, һургуулияа түгэсхэһэн хойно ... най бидэнине хүлеэгээрэйгты.

Харин бидэ партиин эгээ шухала даабари бэ... лүүлхэ хэрэгтэ туһалхаяа һананабди. Өөр өөрын ... гөө нютагуудта бусахадаа, артековцууд түмэр за... барилгада хэрэгтэй түмэрэй хаядаһа суглуулга ... эмхидхэгшэдэй түрүү зэргэдэ жагсаха, барилгын участогуудта болон бригадануудта библиотекэ су... луулгада туһалха, таанарай амжалта тухай о... рядуудтаа хөөрэхэ, «Пионернүүд — БАМ-да» гэһэн сборнуудые үнгэргэхэ юм.

1975 ондо Артек өөрынгөө алтан ойн баярые һайндэрлэхэ. БАМ-ай эрхим барилгашад мана... һайндэртэ хүндэтэ айлшад болохо.

Үе сагайнгаа магистраль болохшо БАМ-ые барилгада амжалта түйлахыетнай хүсэнэбди!

АРТЭКОВЦҮҮД

1974 оной май.

РЕДАКЦИҺАА: Артековцуудэй бэшэһэн нээмэл бэшэгые Буряад ороной түлөөлэгшэд Артегһээ бусажа ерэхэдээ асарба. Тэндэ Буряадай АССР-эй аймаг бүхэнһөө шахуу эльгээгдэһэн 25 хүбүүд, басагад амараад, һаяхан бусажа ерээ. Тэдэнэй артековцуудэй халуун зүрхэнэй мэндые асаржа Буряад ороной эдиршүүлдэ манай газетын хуудаһаар дамжуулан хүргэжэ байһан мэдүүлбэ.

УЛААН-ҮДЫН НЭГЭДЭХИ ПЕДУЧИЛИЩИДА

Анхандаа пионернүүдэй таһагые үгы болгоһон аад, 1967 ондо дахин һэргээжэ, Улаан-Үдын педучилищида ахалагша пионервожатануудые бэлдэдэг болоо һэн. Үнгэрһэн жэлнүүд соо хоёр зуугаад пионервожата бэлдэгдэжэ, хото, хүдөөгэй һургуулинуудта эльгээгдээ.

Гэбэшье хүдөөгэй аймагуудта тусхай бэлэдхэлтэй мэргэжэлтэд дуталданаар. Тиимэһээ бэрхэнүүд, эдэбхитэй вожатанарые олоор бэлдэхэ зорилго табигдана.

Мүнөө үедэ Улаан-Үдын 1-дэхи педучилищиин пионервожатын таһагай найман бүлэгтэ 218 хүн һурана. Таһагые даагша З. А. Жамбаловатай уулзажа хөөрэлдэбэбди.

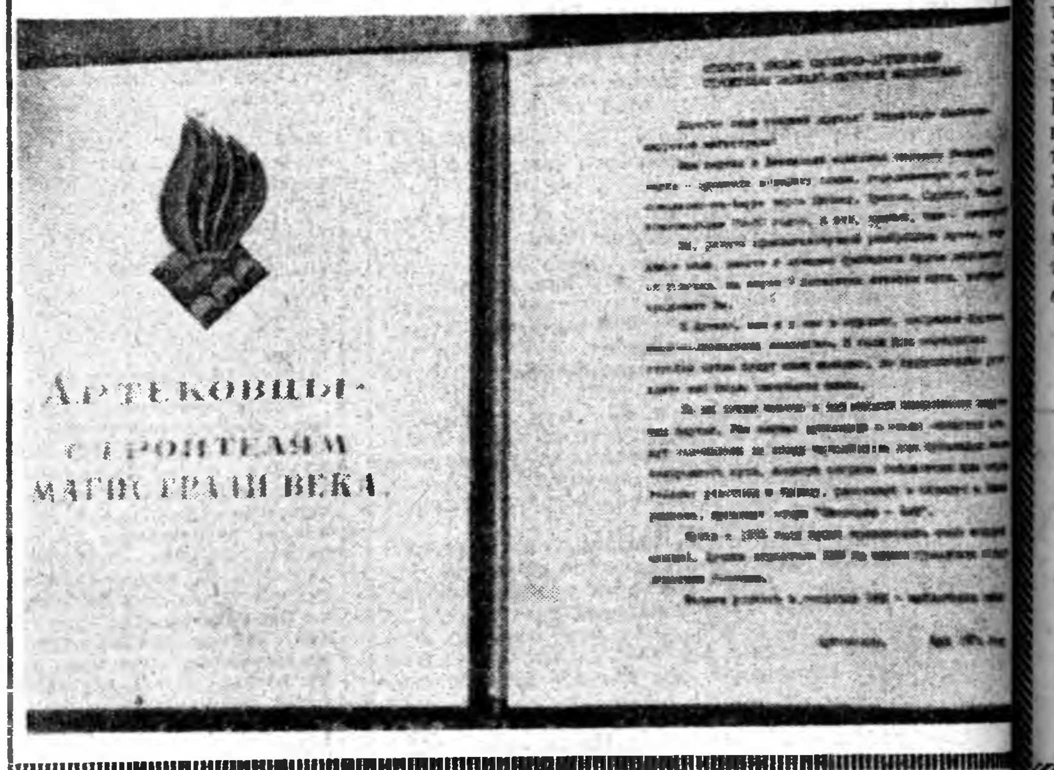
— Республикын городуудһаа, хүдөө нютагуудһаа залуу үетэн, илангаяа басагад ерэжэ һурадаг. Голдуу хүдөөгэй һургуулинуудта вожатануудай дуталдадаг һэн хойно, аймагай гэгээрэлэй таһагуудай зуушалгатай ерэһэн эдиршүүлые абаха гэжэ оролдодогбди. Хүбүүдэй олоор ерэдэг һаань, бүришье һайн бэлэй, — гэжэ Зинаида Алексеевна хэлээ һэн.

Мүнөө жэлдэ 51 хүн дүүргэжэ гараха. Олонхинь хүдөө аймагуудта эльгээгдэхэ. Ерээдүйн пионервожатанууд эдир пионернүүдэй эгээл дүтын нүхэд болохоор бэеэ зэһэнги.

С. БАЛДУЕВАИ

фототекст.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: пионервожатануудые бэлдэдэг таһагай 1-дэхи курсын студентнэр Светлана Бадмацыренова, Галина Капустина, Мэдэгма Цыренова, Ирина Гомбожапова.

ГОНГЫН ДОХЁО ЗЭДЭЛҺЭЭР...

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныа чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө боксоор эхилһэн наадаанай гурбадахи үдэр. Түгэсхэлэй наадаанай дүтэлхэ бүри мүрысөөндэ хабаадаһан спортсменүүд боксын һайн техникэ, наада харуулхые оролдоно, эрмэлзэнэшье. Энэ үдэр наадан хоёр удаа — үдэрэй 12-һоо, үдэшын долоон часһаа эхилһэн байна.

Үдэрэй 12 час. Мүрысөөндэ 48—51, 51—54 57—60 килограмм шэгнүүртэй гушан боксер хабаадалсажа, ЛВРЗ-гэй соёлой ордондо сугларагшадай анхарал татана. Тэдэнэй табаниинь СССР-эй спортын мастер, арбан долооиинь мастерта кандидат, бусадынь нэгэдэхи разрядтай боксернууд байба. Түрүүшын шэгнүүртэн сооһоо мастерта кандидат В. Ермолаев (Кемерово) нэгэдэхи разрядтай В. Ким гэгшые (Южно-Сахалинск), мастерта кандидат Н. Габышев (Якхадай АССР) мастерта кандидат А. Протоповые (Шэтэ), спортын мастер В. Хмелевский, (Петропавловск-Камчатский) мастерта кандидат Р. Гафаровые (Омск), мастерта кандидат А. Осокин (Улаан-Үдэ), мастерта кандидат Г. Чернусовые (Красноярск) шүүжэ, үдаадахи наадаанда хабаадалсаха болобо.

Удаадахи — 51—54 килограммай шэгнүүртэн соо түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наада манай командын түлөөлэгшэ, республикын хэдэн удаа чемпион болоһон мастерта кандидат Виктор Кауров нээжэ, сугларагшадые баясуулба. Манай боксёртой наадахаар рингдэ гараһан нэгэдэхи разрядтай Анатолий Теплов (Красноярск) дүршэлтэй боксёрой урдаһаа добтолхо гээд, тэрэнэйнгээ хамгаалга дабажа яда ядаһаар өөрөө хэдэн удаа нокдаунда ороходо баатай болоо. Тиигэжэ хоёрдохи раундын ябажа байхада рингын судья Юрий Брызгалов (Кемерово) наада зогсоожо, «Виктор Кауров шүүбэ» гээд гарыень үргэбэ.

СССР-эй спортын мастер Сабир Касенов (Хабаровск) мастерта кандидат, Владимир Шлигин (Алтайн хизаар), нэгэдэхи разрядтай Владимир Селедцов (Новосибирск) гэгшэд нэгэдэхи разрядтай боксернууд Борис Ким (Ю-Сахалинск), Владимир Прокопьев (Якхадай АССР), Александр Биче-оол (Тувын АССР) гэгшэдые шүүһэн байна.

57—60 килограммай боксернууд сооһоо долоон спортсмен шүүжэ гараа. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, спортын мастернууд Владимир Бондаренко (Шэтэ), Николай Ненахов (Алтайн хизаар), мастерта кандидадууд Александр Ушаков (П-Камчатский), Анатолий Халилуев (Владивосток), Владимир Иванов (Новосибирск), Николай Диминев (Кемерово), Сергей Шапкин (Красноярск). Эдэнэр шүүжэ, үдаадахи наадаанда хабаадаха эрхэ олоно.

Үдэшэ эхилһэн наадаанда 32 боксер рингдэ гараба. 46—48 килограммай шэгнүүртэн сооһоо эрхим һайн наада харуулжа байгаад шүүжэ гараһан спортсменүүд гэхэдэ, Улаан-Үдын түлөөлэгшэ, СССР-эй спортын мастер Владимир Султумов, нэгэдэхи разрядтай Виктор Коршев (Владивосток), мастерта кандидадууд Николай Юманов (Красноярск), Александр Болотов (Шэтэ) гэгшэд болоно. Жэшээнь, оройдоол 18-тай боложо ябаһан, Владивостогһоо ерэһэн Виктор Коршев СССР-эй спортын мастер Александр Головацкитай (Эрхүү) наадахалаа, боксын һайн техникэ харуулһан, мастеран урдаһаа зүрхэтэйгөөр, шадамар бэрхээршье добтолжо байгаад, шүүжэ гараа бшуу.

Нүгөөдэ — 54—57 килограммай шэгнүүртэй боксёрнуудай дундаһаа спортын мастернууд Валерий Номхоев (Эрхүү), Александр Сидоров (Хабаровск)), мастерта кандидадууд Валерий Авдюшов (Улаан-Үдэ), Юрий Емельянов (Новосибирск) гэгшэд шалгарба. Мүн спортын мастер Павел Федотов (Улаан-Үдэ) (60—63,5 килограмм), мастерта кандидадууд Иван Дудинский (Шэтэ), Василий Диденко (Хабаровск), Борис Овчаров (П-Камчатский) гэгшэд шанга тулалдаатайгаар үнгэргэгдэһэн наадаанда шүүжэ гараа.

Энэ үдэшын наадаанай һүүлшын уулзалгада рингдэ гараһан найман боксерой дүрбэниинь — спортын мастер Александр Морфицин (Владивосток), мастерта кандидадууд Николай Антонов (Улаан-Үдэ), Аркадий Васягин (Хабаровск), Виктор Афонин (Амарай область) гэгшэд шүүһэн байна. Гурбан үдэрэй дүн хаража үзэхэдэ, эндэ манай республикын суглуулагдамал командын гэшүүд мүнөөдөө бараг һайнаар наадажа ябана. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан арба нэгэн боксернуудай нэгэниинь — залуу боксер Александр Кондаков шүүгдэһэн байха юм.

Наадан үсэгэлдэр, мүнөөдэр үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ТОБШО ҺОНИН

✪ УЛААН-ҮДЭ. Десятниковай найман жэлэй һургуулида киногой кружок хэдэн жэлэй урда эмхидхэгдэһэн юм. 7—8 классуудай һурагшад эндэ киномеханигай мэргэжэл шудална. Нютагай киномеханик Н. М. Фомин кружогые хүтэлбэрилнэ. Мүнөө жэлдэ 20 гаран эдиршүүл киномеханигай мэргэжэлтэй боложо гараха байна.

Ф. СТЕПАНОВ.

✪ ХУРАМХААН. Дэрээнэй арадай театрай коллектив һонирхолтой концерт бэлдэбэ. Тэдэнэр Аллада, Улюнхаанда айлшалжа, наада табяа. Энэ баян программатай концерт Буряадай комсомолой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдана.

В. ГАРМАЕВ.

✪ НАРҺАТА. Аймагай хүүгэдэй библиотекэ долоодохи классуудай һурагшадай хабаадалгатайгаар эдир уншагшадай конференци үнгэргэбэ. Энэ конференци Ленин багшын ажабайдал, ажал ябуулгада зорюулагдаа. Уншалгын залые даагша Т. А. Петрова Владимир Ильич Ленин тухай эдиршүүлдэ хөөрэжэ үгэбэ. 7-дохи классай һурагша Таня Петрова «Ленин-гимназист», «В. И. Ульянов 1887 ондо» гэһэн темээр элидхэл хээ. Һурагшад Шура Гергенова, Света Бадмаева гэгшэд Ленин тухай шүлэгүүдые уншаа.

В. БАЙБОРОДИН.

✪ ХЭЖЭНГЭ. «Байгал» ансамблиин бүлэг артистнар Хэжэнгын аймагай нютагуудаар ябажа, концерт табяа. Хатарагша Баир Егоров, дуушан Клавдия Шулунова гэгшэдэй сценэ дээрэ гаража ерэхэдэ, сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаһан байна. Хүдөөгэй ажалшад артистнарые холо айлшалжа байхыень уриба.

Л. АРСАЛАНОВА.

✪ Илалтын һайндэртэ зорюулагдаһан ажалшадай митинг Кабанск тосхондо үнгэргэгдэбэ.

Дайшалхы орден, медальнуудаа зүүһэн хүнүүд колонные толгойлон ябаа.

Удаань партиин райкомой болон аймгүйсэдкомой тогтоол соносхогдобо. Энэ тогтоолой үндэһөөр һурагшадай дунда патриотическа-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэн Селенгинск поселогой 1-дэхи дунда һургуули КПСС-эй райкомой болон аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугаар шагнагдаа.

О. ЦЫБИКОВ.

ТҮҮХЭТЭ ХҮШӨӨНҮҮДЫЕ ХАРУУҺАЛХА ШУХАЛА

Ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ совет арадай революционно, дайшалхы болон ажалай алдар солын хүшөөнүүд ехэхэн үүргэ дүүргэнэ.

Ородой түрүүшын революциин, Октябриин Революциин болон граждан дайнай түүхэдэ хабаатай хүшөө-памятнигууд республика доторнай олон юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан сэрэгшэдтэ 240 гаран хүшөөнүүд, ороноо индустриализациилга ба хүдөө ажахые коллективизациилгада зорюулагдаһан хүшөөнүүд гүрэнэй хамгаалалга доро табигданхай.

1905 оной революциин түүхэдэ хабаатай газарнууд Мысовая станцида, Бабушкин, Улаан-Үдэ хотонуудта бии гээшэ. Забайкалида үгытэй хүн зоной хубисхалай тэмсэлээр дүлэтэжэ байхада В. К. Курнатовский, И. В. Бабушкин гэгшэдэй хүтэлбэри доро РСДРП-гэй комитет түмэр замай Дээдэ-Үдэ, Мысовая станцинуудай паровозно депогой хүдэлмэришэдые революционно тэмсэлдэ зоригжуулһан байна. 1906 оной январиин 31-дэ хаанта засагай дээрмэшэдэй һабарта ороһон И. В. Бабушкин, тэрэнэй дайшалхы табан нүхэд Мысовая станцида баатарай үхэлөөр унаһан юм. Тэдэнэй мүнхэ дурасхаалда хүшөө табигдаһан байна.

Граждан дайнай үедэ Прибайкалиин большевигүүдэй нюуса эмхиин хүтэлбэрилэгшэ ябаһан А. Н. Вагжановай байһан гэр Дивизионно станцида бүтэн үлэнхэй. Хотын сэсэрлиг соо, Дивизионная станцида улаан гвардейцууд болон партизануудай хамтын хүүр. Дээдэ-Үдын ажалшадай депутадуудай Соведэй түрүүшын түрүүлэгшэ В. М. Серовой хүшөө, Хяагтын аймагай Хүлэри-Сомондо Буряадай түрүүшын революционер Цыремпил Ранжуровай хүшөө, Троицкосавскын ажалшадай депутадуудай Соведэй гэшүүдэй болон Хяагтын улаан казармануудай соо алуулагшадай хамтын хүүр бии.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда ами наһаяа үгэһэн сэрэгшэдэй мүнхэ дурасхаалда обелиск болон монументүүд олохон тосхонуудта табигданхай. Смоленскэ областиин партизануудай бригадые ударидаһан суута Гуржап Очировай Хурамхаандахи хүшөө. Хэрэндэ мэргэн буудагша Жамбал Тулаевай, Петропавловкада пограничник, Советскэ Союзай түрүүшын Геройнуудай нэгэн — Гармажап Гармаевай, Улаан-Үдэдэ — Александр Матросовой баатаршалгые дабтаһан Сергей Орешковой, Хяагтын аймагай Ново-Десятниково тосхондо Павел Банновай, хилэ сахигша ябаһан Николай Петровой, Буряад орондо Совет засаг байгуулагшадай нэгэн Михей Ербановай, манай вождь, багша В. И. Ленинэй хүшөөнүүд тээшэ хүн зоной ябаса замахахагүй.

Зарим нютагуудта табигдаһан хүшөөнүүдэй уран һайханайнгаа талаар дутагдалтай, харууһагүй дээрэһээ хуушаршаһан, үзэмжэгүй болоһониинь халагламаар. Тиимэһээ эдэ хүшөөнүүдые харууһатай, үзэмжэтэй болгохо гээшэ олониитын хэрэг мүн.

Байгша оной апрелиин 20-һоо майн 20 болотор совет общеcтвын түүхэтэ хүшөөнүүдтэ харууһа хэхэ һара үнгэргэхэ гэһэн тогтоол абтаһан.

Һарын туршада тосхонууд болон хотонуудай хүшөөнүүдтэй газарые болбосон түхэлтэй болгожо, талмайнуудыень сэбэрлэжэ, сэсэг ногоо тариха, хүшөөнүүдэй түхэл маяг хубилган һайжаруулха, бэшэгүүдыень шэнэлхэ талаар хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй болоо. Тиихэдэ зарим нютагуудта дайнда унаһан сэрэгшэдэй нэрэгүй хүшөөнүүд үшөөл дайралдаһаар. Бүхы хүшөөнүүд мемориальна списоктэй байха ёһотой, энэнь ойлгуулалжын, хүмүүжүүлгын ехэ удха шанартай ха юм. Он жэлнүүдэй үнгэрһэн хойно аша гушанарнай үбгэ эсэгэнэрэйнгээ нэрэнүүдые омогорхон уншадаг болохол.

ВЛКСМ-эй райкомууд, аймгүйсэдкомуудай соёлой таһагууд, түүхэ болон соёлой хүшөөнүүдые хамгаалдаг бүлгэмэй аймагай отделенинүүд түүхын хүшөөнүүдтэ саг үргэлжын анхарал хандуулжа байха ёһотой.

И. ИЛЬИН,
түүхэ болон соёлой хүшөөнүүдые хамгаалдаг бүлгэмэй республиканска отделениин харюусалгата секретарь.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: Совет Социалис республиканууудай Союзай бүхы һунгагшадта, гражданинуудта Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй хандалга.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Слёдто хабаадаха эрхэ олохын түлөө» — М. Старковой статья. Г. Ефимовэй статья. Элдэб һонин.

Гурбадахи хуудаһанда: «Ажалай баатарнуудта алдар соло» В. Гармаевай статья. Хилын саанаһаа. ТАСС-ай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Пионерэй һайндэртэ зорюулагдаһан Л. Рудченкын статья. Спорт. Исай Калашниковай романаһ хэһэг.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.00 — «Бидэнэр — пионернүүд» — телевизионно документальна фильм.

«Орбита». 13.05 — Һүүлэй һонин. 13.10 — «Советскэ Союзда алба хэнэб!» 14.10—14.20 — Забһарлалга. 14.20 — Үхибүүдтэ — «Таабари ба тайлбаринууд» (үнгэтэ). 14.35— «Киногоор аяншалагшадай клуб» (үнгэтэ). 15.35 — Хойто зүгэйород арадай хоорой ор... рэй концерт (үнгэтэ). ... — Уласхоорондын ... 16.25 — Четверка по ... нию» — уран һайхан фильм. (үнгэтэ). 17.3... Футболоор уласхоорондын уулзалга, Франциин, А... тиныn суглуулагдамал ... мандануудай наадан. ... ци һаа үнгэтэ дамжуулга ... дэхэ. 19.00 — «Время» мэдээсэлэй программа. ... — 19.40 — Забһарлалга. 19.40 — «Москвагай ... нууд» — гэжэ искусс... фестивалиин түгэсхэлэй ... церт. 22.15 — Кино ... буулгагдаһан уран ... нууд. «Шэнэ газар хан... даа» — уран һайхан фильм (үнгэтэ). 1-дэхи ... ри. 24.00 — «Время» мэдээсэлэй программа.

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 15.00— ... нернүүдэй горн дуулана ... «Взвейтесь кострами» ... фильм-концерт һурагш... харуулагдаха.

ПОНЕДЕЛЬНИК, МАЙ...

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — ... жуулгын программа. — Телевизионно һонин ... ряадаар). 18.30 — ... бүүдтэ — «Тореадор ... Васюковки» телевиз... уран һайханай фильм. — Спортивна дамжуулга. 20.30 — «Номой хүн... нүүдаар аяншалга». — «Приетения» (... барисаан») гэжэ Мол... уран һайханай бүлэг ... ансамблиин концерт. — «Уласхоорондын ... жэлэл». 21.40 — Сов... нууд. 21.45 — «Са... рэхи түүдэг» — тэ... онно уран һайханай ... 22.50 — «Мүнгэн ... — фильм-концерт.

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛҺЭЭ

ГАНИ

Галзуу эдеэтэ
Гани һара...

Иигэжэ буряад арад май һарые нэрлэдэг. Юундэ галзуу эдеэтэ гани һара гэдэг бэ гэхэдэ, энэ һарада хээрын мангир ургадаг, огород соо батун бусад ургасануудһаа түрүүн ургажа эхилдэг. Эдихэдэ гашуун, хорон хадань галзуу эдеэтэ гэжэ хэлэдэг.

Майн юһэнэй үдэр огород соохи батунай утань 6 сантиметр үндэр болоод байба. Мангирай үндэһэн зундаа хэрэгтэй бодосуудые хуряажа, хабарай ерэхэтэй хамта ургажа эхилдэг байна. Римлянууд байгаалиин бурханиие Майя гэжэ нэрлэдэг байһан. Тэрэнэй хүндэлэлдэ 5-дахи һара Майус гэжэ нэрлэгдэһэн түүхэтэй. Россида тус һара Травень гэжэ нэрлэгдэһэн.

Энэ һарые хабарай эгээл һайхан һара гэжэ хэлэхэдэ болоно. Энэ һарада манай эндэ байгаали нойрһоо һэрижэ, ургамалнууд ургажа эхилнэ. Манай Зүүн Сибириин хүйтэн үбэлэй һүүлдэ байгаали иигэжэ ногооржо, хүнэй сэдьхэлдэ баяр түрүүлнэ.

Манай хизаарта май һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ хараасгай болон бусад шубуухайнууд ерэнэ. Олонхи шубууд уурхайнуудаа түхеэржэ, үндэгэдөө дарража эхилдэг. Зарим шубуудай ирагуу аялга дуулдадаг. Удангүй тэдэ сүлөө тухагүй болохо бшуу. Дальбараануудаа тэжээхэ, эдеэ хоолыень зөөжэ, сагаа бараха. Шубууд хүдөө ажахыдамнай ехэ туһа хүргэдэг. Зарим шубууд манай полинуудта ургадаг бог ногооной үрэһэ түүжэ эдидэг. Харсага, хулда гэхэ мэтын мяхаша шубууд зумбараануудые барижа эдинэ. Нэгэ зумбараа үбэлжэлгэдөө 16 килограмм шахуу ороохо суглуулдаг. Нэгэ хулда дальбараануудаа тэжээхэдээ, 300 шахуу зумбараа, хулгана баридаг байха юм.

Гани һарада арьяатан дааха гүбинэ. Үнэгэн, һолонго, хээрын хулганаанууд зулзагалдаг. Энэ һарада үдэр бүхэндэ байгаали улам ногооржо, гоё һайхан боложо байдаг. Нарһанай шэлбүүһэнэй үнгэнь хүхэрнэ. Хуһа модоной мүшэр набшаһалжа эхилнэ. Май һара тухай нимэ хошоо үгэнүүд бии байха: мартын хүүрай, майн нойтон — һайн таряа үгэдэг.

С. СКОЛЬЖИКОВА.
СССР-эй Географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУД...

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-00456. Заказ № 0044...